

**T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BANKACILIK VE FİNANS ANABİLİM DALI**

**KATILIM SİGORTACILIK SİSTEMİNİN BİREYLERİN
SİGORTA EĞİLİMLERİNE ETKİSİ**

Yüksek Lisans

Mehmet Emin EROL

Çorum 2020

**KATILIM SİGORTACILIK SİSTEMİNİN BİREYLERİN SİGORTA
EĞİLİMLERİNE ETKİSİ**

Mehmet Emin EROL

**Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bankacılık ve Finans Anabilim Dalı**

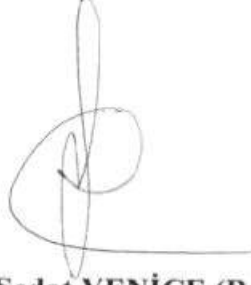
Yüksek Lisans Tezi

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. İsmail YILDIRIM**

ÇORUM-2020

KABUL VE ONAY

Mehmet Emin EROL tarafından hazırlanan *Katılım Sigortacılık Sisteminin Bireylerin Sigorta Eğilimlerine Etkisi* başlıklı bu çalışma, 26/06/2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç.Dr.Sedat YENİCE (Başkan)

Doç.Dr.İsmail YILDIRIM (Danışman)

Dr.Öğr.Üyesi Eyyüp Ensari ŞAHİN

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

İmza
Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Mehmet EVKURAN
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı beyan ederim. (26/06/2020)

Mehmet Emrî EROL

ÖZET

EROL, Mehmet Emin. *Katılım Sigortacılık Sisteminin Bireylerin Sigorta Eğilimlerine Etkisi*, (Yüksek Lisans), Çorum, 2020.

Katılım sigortacılık sistemine dahil olan bireyler, topladıkları paralar ile bir havuz oluştururlar, biriken paralar yardımlaşma sandığı ya da risk fonunda toplanır. Riskin meydana gelmesi halinde bireylerin zararları bu havuzda biriken paralar ile karşılanır. Katılım sigortacılığı (Tekafül), bireyler bir araya gelerek riske maruz kalmış katılımcıların zararlarının karşılaması için yaptıkları yardımlaşmadır.

Katılım bankalarının finans piyasalarında gelişme göstermesi, katılım sigortacılığının gelişmesini sağlamıştır. Kamu bankalarının islami finans piyasalarına girmesiyle birlikte, faizsiz finans piyasaları açısından önemli bir dönem olmuştur. İslami finans ve katılım sektörü islam ülkelerinde büyük potansiyele sahiptir. Sigortacılık sektörü ülke ekonomilerine olumlu katkı sağlamaktadır.

Türkiye’ de katılım piyasalarının gelişmesi, sosyal katılım ve ekonomik kalkınma için büyük önem arz etmektedir. Faiz, garar (belirsizlik), kumar kaygısı taşıyan bireyler sigorta faaliyetlerinden uzak durmaktadır. Bu faaliyetlerden uzak duran bireyler, katılım bankacılık ve katılım sigortacılık faaliyetlerinin gelişmesiyle, bireylerin birikimleri ekonomiye kazandırılmıştır.

Bu çalışma ile bireylerin katılım sigortacılık sisteminin uygulamaları hakkında bilgi ve farkındalık düzeyleri artırmak, katılım sigortacılığına bakış açılarını değiştirmek, sigorta yaptırmayan bireyler için katılım sigortacılığını bir alternatif olarak anlatmaktır. Çalışmamda Çorum ilindeki, Hitit Üniversitesinde çalışan bireylerin katılım sigortacılık sistemi ile bireylerin sigorta eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını araştırmak çalışmamın ana konusunu teşkil etmektedir.

Anahtar Kavramlar: Sigortacılık, Katılım Sigortacılığı, Tekafül, Sigorta Eğilimi, Sigorta Tercihleri

ABSTRACT

EROL, Mehmet Emin. Participant Insurance Systems' Effect on Individuals Tendency, (Master Thesis), Çorum, 2020.

Individuals form a pool by collecting their money accumulated in the participation insurance system in the fund of mutual aid or risk fund, and the money accumulated in this pool is to help individuals who are damaged among the participants, ie policyholders. Participation insurance (Tekafül) is the help of individuals who come together to meet the losses of the participants who have been exposed to risks.

The development of participation banks in financial markets led to the development of participation insurance. With the introduction of Islamic financial markets in public banks, it was an important period in terms of interest-free finance markets. The insurance sector makes a positive contribution to the country's economies. Islamic finance and participation sector has great potential in Islamic countries.

Turkey's participation in the development market, it is important for social inclusion and economic development. An important part of interest, loss (uncertainty), gambling anxiety stays away in insurance activities. With the development of participation insurance activities of the people who are away from these activities, it is to bring the accumulation of interest-sensitive groups to the economy.

The subject of this study is the level of knowledge and awareness of individuals about participation insurance practices, their perspective on insurance, the impact of participation insurance on non-insurers. The main subject of the study is whether there is a significant relationship between the participation insurance system of individuals working at Hitit University in Çorum province and the insurance trends of individuals.

Keywords: Insurance, Participation Insurance, Tekafül, Insurance Tendency, Insurance Preferences

TEŞEKKÜR

Tez konusunun belirlenmesinde, tezimin hazırlanmasında, değerli grŐlerini, nerilerini, desteklerini ve yardımlarını esirgemeyen değerli danışman hocam Do. Dr. İsmail YILDIRIM' a ve çalışma arkadaŐım Öğr. Gör. Ahmet ER' e sonsuz teŐekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her döneminde maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen anneme, eŐime, biricik kızıma, abime, kardeŐime ve son olarak her zaman arkamda duran babam Hakim EROL' a sonsuz teŐekkürlerimi sunarım.

Mehmet Emin EROL

orum, 2020

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar DİZİNİ	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SİGORTACILIK

1.SİGORTA İLE İLGİLİ GENEL KAVRAMLAR	3
1.1. SİGORTA KAVRAMI	3
1.2. SİGORTALANABİLİR RİSK.....	4
1.3. SİGORTANIN İŞLEVİ	5
1.2. TÜRKİYE’ DE UYGULANAN SİGORTA BRANŞLARI.....	6
1.2.1. Hayat Dışı Sigorta Branşları	6
1.2.1.1. Araç Sigortaları	6
1.2.1.2. Doğal Afet Sigortaları	7
1.2.1.3. Yangın Sigortaları	7
1.2.1.4. Nakliyat Sigortaları	8
1.2.1.5. Tarım Sigortaları	8
1.2.1.6. Mühendislik Sigortaları.....	9
1.2.2. Hayat Ve Emeklilik Branşları.....	10
1.2.2.1. Hayat Sigortaları	10

1.2.2.2. Bireysel Emeklilik Sistemi	10
1.3. SİGORTACILIĞIN GELİŞİMİ VE TARİHSEL SÜRECİ.....	11
1.4. TÜRKİYE’ DE SİGORTACILIĞIN GELİŞİMİ	12
1.4.1. Türkiye’ de Sigorta Faaliyetleri	14
1.4.2. Türkiye’ de Sigorta Sektörünün Gelişimini Etkileyen Faktörler.....	15
1.4.3. Türkiye’ de Sigorta Sektörünün Büyüklüğü	17

İKİNCİ BÖLÜM

KATILIM FİNANSI VE KATILIM SİGORTACILIĞI

2.1. İSLAM EKONOMİSİNİN TEMEL İLKELERİ.....	19
2.2. TÜRKİYE’ DE KATILIM FİNANSIN TARİHİ GELİŞİMİ.....	20
2.3. KATILIM FİNANS ÜRÜNLERİ.....	22
2.3.1. Katılım Bankacılığı.....	22
2.3.2. Sukuk (Kira Serfitikaları)	23
2.3.3. Pay Senedi İşlemleri	24
2.3.4. Yatırım Fonları	25
2.4. MÜTÜEL SİGORTA	25
2.5. KOOPERATİF SİGORTACILIĞI.....	26
2.6. KATILIM SİGORTACILIĞI.	27
2.6.1. Katılım Sigortacılığı Mevzuatı	29
2.6.2. Katılım Sigortacılığı Modelleri.....	32
2.6.2.1. Mudarebe Modeli	32
2.6.2.2. Vekalet Modeli	32
2.6.2.3. Hibrid (Karma) Model	32
2.6.2.4. Vekalet Vakıf Modeli.....	32
2.6.3. Katılım Sigortacılığı Standartları.....	33
2.6.4. Katılım Sigortacılığı ve Geleneksel Sigortacılığın Karşılaştırılması.....	33
2.7. KATILIM EMEKLİLİK SİSTEMİ.....	34
2.7.1. Bireysel Emeklilik Sistemi	34
2.7.2. Katılım Emeklilik Sistemi	35

2.7.3. Katılım emeklilik Fonları.....	36
2.8. KATILIM REASÜRANSI (RETEKAFÜL).....	36
2.8.1. Reasürans Sistemi	36
2.8.2. Reasürans Yöntemi	37
2.8.2.1. Zorunlu Reasürans	37
2.8.2.2. İhtiyari Reasürans	37
2.8.3. Reasürans Türleri.....	38
2.8.3.1. Bölüşümlü Reasürans	38
2.8.3.1.1. Kot-Par Reasürans	38
2.8.3.1.2. Eksedan Reasürans	38
2.8.3.2. Bölüşümsüz Reasürans	39
2.8.3.2.1. Hasar Fazlası Reasürans	39
2.8.3.2.2. Toplam Hasar Fazlası Reasürans	39
2.8.4. Katılım Reasürans (Retekafül).....	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYGULAMA

3.1.KATILIM SİGORTACILIK SİSTEMİNİN BİREYLERİN SİGORTA EĞİLİMLERİNE ETKİSİ.....	41
3.1.1. Araştırmanın Konusu	41
3.1.2. Araştırmanın Amacı.....	42
3.1.3. Araştırmanın Önemi	42
3.1.4. Araştırma Soruları.....	43
3.1.5. Araştırmanın Yöntemi	45
3.1.5.1. Araştırmanın Modeli.....	45
3.1.5.2. Veri Toplama	45
3.1.5.3. Araştırma evreni ve Örneklem.....	45
3.1.6. Verilerin Analizi	46
3.1.7. Araştırmanın Bulguları	47

3.1.7.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	47
3.1.7.2. Faktör Analizi ve Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenilirlik Değerleri	49
3.1.7.3. Bireylerin Özel Sigortaya Bakış Açıklarına ilişkin Bulgular	52
3.1.7.4. Değişkenlere Ait “T” Ve “Anova” Testi Bulguları	57
3.1.7.4.1. Değişkenlere Ait T- testi Sonuçları	57
3.1.7.4.1.1. Algılanan Hizmet Kalitesi Faydanın T-testine ilişkin Bulgular	57
3.1.7.4.1.2. Güvenilirlik Faydanın T-testine ilişkin Bulgular.....	59
3.1.7.4.1.3. Finansal Etmenlere ilişkin T-testi Sonuçları.....	60
3.1.7.4.1.4. Dini İnançlar ilişkin T-testi Sonuçları	62
3.1.7.4.1.5. Katılım Sigortacılık Sistemine ilişkin T-testi Sonuçları	64
3.1.7.4.2. Değişkenlere Ait ANOVA Testine İlişkin Sonuçlar	66
3.1.7.4.2.1. Algılanan Hizmet Kalitesinin ANOVA Testine İlişkin Bulgular	66
3.1.7.4.2.2. Katılım Sigortacılık Sistemine ilişkin ANOVA Testine İlişkin Bulgular	66
3.1.7.4.2.3. Güvenilirlik Faydasının ANOVA Testine İlişkin Bulgular	67
3.1.7.4.2.4. Finansal Etmenler ilişkin ANOVA Testine İlişkin Bulgular.....	67
3.8.KORELASYON ANALİZİ	68
3.9.REGRESYON ANALİZİ	69
3.9.1. Basit Doğrusal Regresyon	69
3.9.2. Çoklu Doğrusal Regresyon	70
SONUÇ	71
KAYNAKÇA	74
EK. 1.	80

TABLolar DİZİNİ

Tablo	<u>Sayfa</u>
Tablo 1: 2014-2019/5 Yılları Arasında Katılım Sigortacılığı Şirket Sayıları.....	29
Tablo 2: 2014-2019/5 Yılları Arasında Katılım Sigortacılığı Verileri	29
Tablo 3: Örneklem Büyüklükleri	46
Tablo 4: Ankete Katılan Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	47
Tablo 5: Ankete Katılan Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı.....	47
Tablo 6: Ankete Katılan Katılımcıların Yaş Dağılımı.....	47
Tablo 7: Ankete Katılan Katılımcıların Medeni Durumu Dağılımı.....	48
Tablo 8: Ankete Katılan Katılımcıların Aylık Gelir Dağılımı.....	48
Tablo 9: Ankete Katılan Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılımı	48
Tablo 10: Algılanan Hizmet Kalitesi	52
Tablo 11: Sigorta Şirketlerinin Hasar Ödemelerini Zamanında Yapmaları Sigortaya Olan Talebimi Etkiler	53
Tablo 12: Güvenilirlik	53
Tablo 13: Sigorta Şirketlerine Güven Duymadığım İçin Sigorta Poliçesi Satın Almam	54
Tablo 14: Finansal Durum	54
Tablo 15: Sigorta Poliçesi Satın Alırken Tek Dikkat Ettiğim Poliçe Fiyatıdır.....	55
Tablo 16: Dini İnançlar	55
Tablo 17: Sigorta Şirketleri İslami Esaslara Göre Çalışırsa Sigorta Yaptırabilirim.....	56
Tablo 18: Katılım Sigortacılık Sistemi	56
Tablo 19: Sigorta Prim İadesi Sigorta Poliçesi Satın Almamı Etkiler.....	56
Tablo 20: Algılanan Hizmet Kalitesi Faydanın Cinsiyete ilişkin T-testi Sonuçları	57
Tablo 21: Algılanan Hizmet Kalitesi Faydanın Medeni Duruma İlişkin T- testi sonuçları	58
Tablo 22: Güvenilirlik Faydanın Cinsiyetlere ilişkin T-testi Sonuçları.....	59
Tablo 23: Güvenilirlik Faydanın Medeni Durumuna ilişkin T-testi Sonuçları.....	60
Tablo 24: Finansal Etmenler Cinsiyetlere ilişkin T-testi Sonuçları.....	61
Tablo 25: Finansal Etmenler Medeni Duruma ilişkin T-testi Sonuçları.....	61
Tablo 26: Dini İnançlar Cinsiyetlere ilişkin T-testi Sonuçları.....	62

Tablo 27: Dini İnançlar Medeni Duruma ilişkin T-testi Sonuçları.....	63
Tablo 28: Katılım Sigortacılık Sistemi Cinsiyetlere ilişkin T-testi Sonuçları	64
Tablo 29: Katılım Sigortacılık Sistemini Medeni Duruma ilişkin T-testi Sonuçları	65
Tablo 30: Algılanan Hizmet Kalitesinin Aylık Durumuna İlişkin ANOVA Testine İlişkin Bulgular	66
Tablo 31: Katılım Sigortacılık Sisteminin Eğitim Durumuna ilişkin ANOVA Testine İlişkin Bulgular	66
Tablo 32: Güvenilirlik Faydasının Cinsiyete ilişkin ANOVA Testine İlişkin Bulgular	67
Tablo 33: Finansal Etmenler Faydasının Medeni Durumuna ilişkin ANOVA Testine İlişkin Bulgular	67
Tablo 34: Korelasyon Analizine İlişkin.....	68
Tablo 35: Finansal Etmenlerin Aylık Gelir Üzerinde Etkisine ilişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi.....	69
Tablo 36: Algılanan Hizmet Kalitesi, Güvenilirlik Ve Katılım Sigortacılık Sisteminin Medeni Durumuna İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi.....	70

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

¶	:Paragraf
a	:Cronbach's Alpha değeri

Kısaltmalar

TDK	:Türk Dil Kurumu
TTK	:Türk Ticaret Kanunu
DASK	:Doğal Afet Sigortalar Kurumu
TARSİM	:Tarım Sigortalar Havuzu
TRAMER	:Trafik Sigortalar Bilgi Merkezi
SAGMER	:Sağlık Sigortası Bilgi Merkezi
HAYMER	:Hayat Sigortası Bilgi Merkezi
GSYİH	:Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
AB	:Avrupa Birliği
SGK	:Sosyal Güvenlik Kurumu
SPK	:Sermaye Piyasası Kurulu
SMK	:Sigorta Mukarebe Kanunu
AAOIF	:İslami Mali Kuruluşlar Muhasebe ve Denetleme Kurumu
SEGEM	:Sigortacılık Eğitim Merkezi
KMO	:Kaiser-Meyer-Olkin

GİRİŞ

Ekonomik ve sosyal gelişmeler için büyük önem arz eden sigortacılık sektörü, ülkelerin ekonomilerinde özellikle gelişmiş ekonomilerde büyük bir pazar payına sahiptir. Bireyler sigortacılık sektörüne ihtiyaç duymakta, ihtiyaçlarının karşılanması açısından sigortacılık sektörü sürekli gelişme göstermektedir. Sektörde rekabetin yoğun olmasından dolayı bireylerin sigorta tercihleri değişebilmekte, Son dönemlerde bireyler poliçe fiyatlarına daha duyarlıdır. Sigorta şirketleri hizmet kalitesini artırmaya yönelik stratejiler belirlemesi, dolayısıyla finansal ve güvenilirlik gibi uygun hizmetlerin verilmesi, bireylerin tercihlerini sürdürmesinde temel etkindir.

Sigorta şirketleri, müşterilerin isteklerini karşılamak, müşterilere yönelik hizmet kalitesini artırmak, müşteri kayıplarını önlemek amacıyla farklı sigortacılık hizmetlerinden yararlanma yoluna gitmişlerdir. Katılım sigortacılık hizmetlerinden yararlanmışlardır. Katılım Bankalar kanalıyla, katılım sigortacılık sektörü yaygınlık kazanmıştır. Ülkemizde Katılım Bankalar, Neova Sigorta, Doğa Sigorta gibi şirketler katılım sigortacılık alanında da faaliyet göstermektedirler. Sektörde banka sigortacılığının payını yükseltmek için banka ile sigorta şirketleri arasında iş ortaklığını kurulması, çalışanların eğitilmesi, müşteri odaklı çalışılması, hizmet kalitesinin artırılması ve ekonomik açıdan daha tercih edilebilir olması banka sigortacılığının daha çok gelişmesine neden olabilir.

Bu çalışmamda, sigorta ve katılım sigortacılığı hakkında bilgi verilmesi, değerinin artırılması, değişkenlerin belirlenmesi özellikle katılım sigortacılığında bireylerden beklenen olumlu yönde tutum ve davranışlarının ortaya koyulması amaçlanmıştır.

Araştırmamın birinci bölümünde, sigortacılık ile ilgili genel kavramlara, Türkiye’ de uygulanan sigorta branşlarına, sigortacılığın gelişimi ve tarihsel süreci, Türkiye’ deki sigorta faaliyetleri ve sigorta faaliyetlerinin gelişimini etkileyen faktörlerin konusu anlatılmaktadır.

İkinci bölümde, İslam ekonomisinin temel ilkeleri, Türkiye’ de katılım sigortacılığın tarihsel gelişimi, katılım bankacılığı, sukuk gibi kavramların açıklanması, katılım sigortacılığın kavramlarına, mevzuat ve modellerin açıklanması, katılım emeklilik sistemleri hakkında bilgiler verilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmamın üçüncü bölümü ise uygulamadır. Katılım sigortacılık sisteminin bireylerin sigortaya eğilimlerine etkisine yönelik modelin geliştirilmesi ve test edilmesine yönelik anket çalışması yapılmış ve anketlerin analizlerine yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SİGORTACILIK

1. SİGORTA İLE İLGİLİ GENEL KAVRAMLAR

1.1. SİGORTA KAVRAMI

Sigorta tanımı Latince kökenli ‘ insurance ‘ anlamına gelmektedir. Sigorta, ileride meydana gelme ihtimali olan risklere karşı, ödenen primlerle hasarların güvence altına alındığı sözleşmelerdir. Kısacası sigorta, belirli risklerle karşılaşabilme ihtimali olan insanlar, zararlarının giderilmesi için önceden yapılan sözleşme olarak tanımlanır.

Türk Dil Kurumu’ nda (TDK) sigorta kavramı ‘ Bir şeyin veya bir kimsenin herhangi bir yönden ileride karşılaşabileceği zararı gidermek için önceden ödenen prim karşılığında bu işle uğraşan kuruluşla yapılan çift taraflı sözleşme’ olarak tanımlanır (TDK, 2019).

Türk Ticaret Kanunu’ nda (TTK) sigorta kavramı, sigortacı bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, riskin meydana gelmesi halinde bunu tazmin etmeyi bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle yaşamlarında gerçekleşen bazı olaylar nedeniyle bir para ödemeyi ve diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmelerdir.

Günlük hayatımız risklerle doludur, bu riskleri ortadan kaldırmak imkânsızdır. Risk sonucunda meydana gelen zararların, ekonomik sonuçlarını ortadan kaldırmak veya riskleri en aza indirmek için sigorta kavramı ortaya çıkmıştır.

Doğal afetler, kazalar, yangınlar, hırsızlıklar, ölümler ve kuraklıklar gibi risklere karşı ileride meydana gelebilecek zararları karşılamak için belli bir miktar para karşılığında satın alınan güvence olarak tanımlanan sigorta, aynı risk grubunda olan bireylerin maddi imkân ve güçlerini bir araya getirerek yapılan yardımlaşma olarak tanımlanır. Sigortacılık ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin gösteren sektörlerden biridir. Sigortacılık sektörü işletmeleri, ekonomik ve sosyal özellikleri bakımından gelişmesine değer katmaktadır. Sigortacılık önemli bir tasarruf kaynağı ve ekonomik kayıpların önleyicisidir. Hasarların önlenmesine yönelik tedbirler alır, kurumlar iflas etmesi ya da kişilerin çalışamaz duruma gelmesine karşı bu tür risklere karşı kurumları ve kişileri

güvence altına alır. Sigorta tasarrufları, iç ve dış tasarruflar açısından büyüklük ve yaygın olabilmeye özellikleri ile reel gelirin artmasına ve böylelikle refah düzeyinin yükselmesini sağlamaktadır (Şener & Behdioğlu, 2013, s. 523-534).

1.2. SİGORTALANABİLİR RİSK

Risk açısından sigorta kavramı, aynı tür risklere maruz kalan çok sayıda kişi ve kuruluşları bir araya getirerek risklerin daha belirli bir hale getirilmesi ve risklerden oluşabilecek hasarları karşılamak için küçük periyodik katkılardan bir fon oluşturarak, meydana gelen zararların karşılanması esasına dayanan bir çeşit organizasyondur (Uralcan, 2011, s. 21-22).

Kişi ve kuruluşlar karşılaşılabilecekleri zararları en aza indirmek ve doğabilecek riskleri ortadan kaldırmak için sürekli gelişme halinde olan toplumsal hayatla birlikte, risklerin artması insanları bir arayış içine sokmuştur. Riski azaltmak, yok etmek için sigorta poliçesi satın alınabilir. Sigorta bu ihtiyaçtan doğmuş, alınan sigorta poliçesiyle risk, sigorta şirketinin sorumluluğunda olmaktadır.

Risk yönetiminde yapılması gereken ilk iş, işletmelerin karşılaştığı risklerin tanımını yapmaktır. Risk, eğer belirlenemiyorsa ölçülmesi ve azaltılması mümkün değildir. Genel olarak tespiti belli olmayan riskler, büyük hasarlara sebebiyet verdikleri görülmüştür. Potansiyel hasarları belirlemek için hasar ihtimali yaratabilecek tüm riskler dikkate alınmalıdır. Olası bir zarar beklentisinin göreceli önemini ortaya koymak için kayıp sıklığına ve şiddetine ilişkin bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır. Zararın önemi çoğunlukla potansiyel tekrarına değil potansiyel şiddetine bağlıdır. Çünkü çok sık şekilde tekrarlanmasa bile oluşan büyük potansiyel zararlar, sık tekrar eden küçük kayıplardan daha ciddi sonuçlar doğurur. Bununla beraber kayıp sıklığını da dikkat etmek gerekir. İki farklı kaybın aynı şiddete sahip olması halinde, hangisinin frekans değeri daha büyük ise üstte o yer alacaktır. Kayıpların önem derecelerine göre sıralayan bir formül bulunmuyor fakat rasyonel yaklaşım, kayıp şiddetine daha fazla önem vermektedir.

Sigorta sistemi, insanların yaşamını negatif yönde etkileyen tüm riskleri teminat altına almak, maddi kayıpları önlemek ve zarar gelebilecek durumları karşılamaktır. Her türlü risk sigorta kapsamı içerisine alınmamaktadır. Sigorta kapsamına girmesi için risk ihtimalinin çok az olması, insan yaşamında olan sebep olabileceği maddi kayıpları telafi

etme amacındadır. Riskin sigortalanabilir olması için bir takım özelliklere sahip olması gerekir. Bunlara sigortalanabilir normlarda denilmektedir. Literatürde çeşitli başlıklar altında bulunan bu özellikler genel olarak aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz (Urulcan, 2011, s. 25).

- Tesadüfi risk
- İstatiksel olarak ölçülebilir risk
- Para birimi ile değerlendirilebilir risk
- Yasal (meşru) risk
- Optimal frekanslı risk
- Büyük Sayılar Kanunu' un işlerliğinin sağlayabileceği risk

1.3. SİGORTANIN İŞLEVİ

Sigortanın en temel işlevi, meydana gelen bir risk sonucunda oluşan zararları risk topluluğuna dağıtılarak, zarar görenin zararının karşılanmasıdır. Sigortanın zararı telafi etmesi bir tür yardımlaşma örneğidir. İnsanlar bu yöntemi çok eskilerden beri kullanmışlar fakat sigorta kavramını sonradan kullanmışlardır. Bu yöntemin ilk kural haline getirilmesine Hammurabi Kanunlarında görülmekte M.Ö 1800' li yıllarda düzenlenmiştir. Bu kanun ile kervana saldırı olması durumunda meydana gelen zararlar ortak giderileceği düzenlenmiştir. Kervanda bulunan herkes haydut saldırı riskiyle karşı karşıya olmasından dolayı bir risk topluluğu meydana getirmiştir. Bu saldırı sonucunda, herkes zarar görmeyebilir ama meydana gelen zararlar risk topluluğuna dağıtılarak zarar görenin yükü hafifletilmiştir (Özkaya, 2019)

Sigortacılığın işlevi, makro ve mikro işlevler olarak ikiye ayrılır. Birbirinin içinde yer alan işlevlerdir. Makro işlevler, girişimcilik ve risk yönetimi açısından değerlendirilir. Sigorta küresel çapta bir yardımlaşma organizasyonudur, girişimcinin karını etkiler, sayısını ve sermayesini artırır. Sigorta ettirenin kredi notunu artırır, girişimcinin maliyetlerini düşürür, dolayısıyla fiyatların daha düşük düzeyde olmasını etkiler. Sigorta şirketi riskleri yönetirken, riski küresel çapta dağıtarak risk yönetim maliyetini ve yıkıcı gücünü azaltır, sigorta şirketinin etkinliğini artırır. Sigorta yatırımları ve istihdamı artırır, tasarruflar için önemli bir kaynak olmaktadır. Ülkelerin ekonomik kalkınması, büyüme ve gelişmesi için önemli bir güçtür. Toplumsal refahı yükseltir, ekonomik kayıpları ve

toplumsal çöküntüleri azaltır. Ticari faaliyetler ile sigorta faaliyetleri iç içe yer almaktadır. Uluslararası boyutta mal dolaşımını sürdürmeyi düşüneneler için sigorta güvencesi tesis edilmiştir. Risklerin sigortalanması ticaretin önündeki sorunların ortadan kalkması ile sigortacılık işlemleri bugün küresel boyutlara ulaşmıştır. Ekonomiler için önemli bir sektör ve ödemeler dengesini etkilemektedir (Uralca, 2012, s. 127-128).

1.2. TÜRKİYE’ DE UYGULANAN SİGORTA BRANŞLARI

1.2.1. HAYAT DIŞI SİGORTA BRANŞLARI

Hayat Dışı sigorta branşları ölçülebilir maddi hasarların karşılanması için yapılan sigorta türleridir. Hayat Dışı sigortalar aşağıdaki branşlarda hizmet vermektedir.

1.2.1.1. Araç Sigortaları

Araç sigortaları; trafik ve kasko sigortaları olarak ikiye ayrılır, trafik sigortası zorunlu, kasko sigortası zorunlu değildir. Her iki sigortanın da avantajları bulunmaktadır.

Trafik sigortaları, araç sahipleri için zorunlu ve her yıl yenilenmesi gerekmektedir. Trafik sigortasını yaptırmayan araç sahipleri trafiğe çıkamaz, çıkması halinde ceza işlemi uygulanmaktadır. Trafik kazası sonucu karşı tarafın zarar görmesi durumunda trafik sigortası masrafları karşılamaktadır. Trafik sigortası hem bizi hem de karşı tarafı korumaktadır. Trafik kazası sonucu meydana gelebilecek ölüm, sakatlık, tedavi masrafları, araç ve kaza başına hasar masraflarını trafik sigortası ile güvence altına alınmaktadır. Kasko sigortaları ise trafiğe çıkılması durumunda aracımızın güvende olması için araç sahiplerinin isteği doğrultusunda yapılan bir sigortadır. Kasko aracımıza gelebilecek hasarları teminat altına almaktadır. Çalınma, yanma, çarpma, çarpışma ve doğal afetler gibi durumlarda alınan teminatlar ile aracımıza gelen hasarlar kasko güvencesi altındadır. Kasko ve trafik sigortaları arasındaki en önemli fark; kasko isteğe bağlı, trafik sigortaları ise zorunlu olmasıdır. Araç sigortaları olan kasko ve trafik sigortaları, olası risklere karşı korunmamızı ve büyük bedeller ödememizi engellemektedir (Sigortam.net, 2019).

1.2.1.2. Doğal Afet Sigortaları

Doğal afetlerin (deprem, sel, çığ, heyelan, orman yangını v.s.) nadiren ortaya çıkması, can ve mal kaybına sebep olmasından dolayı olağan üstü riskler olarak nitelendirilir. Doğal afetler karşısında hasarları azaltma araçlarından biri sigortalardır.

ABD ve Japonya gibi gelişmiş ülkelerde sık sık meydana gelen doğal afetler, sigortanın öneminin ortaya çıkarmıştır. Bu durum doğal afet sigorta piyasalarının oluşmasına neden olmuştur. Doğal afetler sonucu meydana gelen maddi ve manevi hasarların özellikle bütçesel boyutunun tahmin edilmesinin zor olması, hem özel sektörün hem de kamu sektörünün bu alanda faaliyet göstermesine neden olmuştur (Yavuz & Dikmen, 2015, s. 312).

“Doğal afetlerin gerçekleşme ihtimalinin düşük olması ve gerçekleşmesi durumunda yüksek hasarlar meydana getirmesi, sigorta şirketleri için tehlike oluşturmaktadır. Maddi ve manevi zararları büyük olduğu için bazı ülkelerde doğal afet sigorta sektörü devletle birlikte riskleri paylaşmaktadır. Örneğin: Fransa, İtalya ve İsviçre’ de doğal afet sigortası zorunlu ve devlet garantisi altındadır. ABD’ de ise sel riskini doğrudan kendi üstlenmektedir. Türkiye’ de şartlarının tam anlamıyla oluşturulmaması, riskin büyük olması doğal afet sigorta teminatlarının uygun fiyatlara yapılmasını engellemektedir. Türkiye, doğal afet sigorta sektöründe zararları desteklemek için 2000 yılında DASK (Doğal Afet Sigortaları Kurumu) ve 2005 yılında TARSİM (Tarım Sigortaları Havuzu) kurmuştur. Deprem ve sel risklerinin olmasından dolayı devlet destekli DASK ve TARSİM kurulmuştur” (Çekici, 2011, s. 53-62).

1.2.1.3. Yangın Sigortaları

Yangın sigortası, özel ve ticari amaçla kullanılan bina, iş yeri gibi yerlerde kendiliğinden meydana gelen yangın, yıldırım ve patlama sonucu meydana gelen buhar, duman, hararet gibi tehlikelerin neden olduğu fiziki hasarlara karşı güvence altına alınan sigortalardır. Çıkan yangını söndürmek için kullanılan su ve kimyevi maddeler ile yapılan müdahaleler sonucu ortaya çıkan fiziki hasarlar, yangın sigortası kapsamındadır.

Yangın sigorta poliçesinde, fiziki hasarlara bağlı olarak ortaya çıkan kira kaybı, enkaz kaldırma masrafı, yangın, patlama ve mali hasarlar yangın sigortası kapsamındadır.

Yangın sigortalarındaki en önemli husus bina değeri yani gayrimenkulün yeniden yapılması halinde oluşacak maliyettir. Bu maliyetin içinde arsanın değeri yer almamaktadır. Gayrimenkulün özelliği ve yapımında kullanılan malzemelerin kalitesi yaklaşık olarak hesaplanmaktadır. Savaşlar, ihtilaller, isyanlar, ayaklanmalar ve askeri hareketler sonucu ortaya çıkan zararlar, herhangi bir nükleer bombadan oluşabilecek zararlar, kamu otoritesi tarafından sigortalı ürünler üzerinden yapılacak tasarruflar nedeniyle oluşan zararlar ile yangın çıkmadan kavrulma neticesinde oluşabilecek zararlar sigorta kapsamı dışında tutulmaktadır. Sigorta firmaları ev ve işyerleri için paket poliçe düzenleyerek, yukarıda belirtilen durumları tek poliçeyle garanti altına almaktadır. Paket poliçeler yangın, yangın mali sorumluluk, yangının birçok ek teminatı ve hırsızlık, cam kırılması ve bireysel kaza teminatları birlikte verilmektedir (Türkiye Sigortalar Birliği, 2019).

1.2.1.4. Nakliyat Sigortaları

Karayolu, demiryolu, denizyolu ve havayoluyla taşınan bir malın, taşınma süresi içinde gelebilecek hasarları belli sınırlar çerçevesinde temin altına alınmasıdır. Taşınan bir malın ulaştırılacağı noktaya vaktinde ve uygun koşullarda ulaştırılması sorumluluk gerektirmektedir. Bu sorumluluğun yerine getirilmesi esnasında oluşabilecek riskleri göz ardı etmemek gerekir.

Geniş teminat, dar teminat ve tam ziya seçenekleriyle sigortalı malın taşıma aracıyla tüm değerini kaybedecek durumda zarar görmesi devrilme, çarpma ve çarpışma sonucu tüm risklere karşı sigortalısını korur.

Geniş Teminat, Kaza ve olay sonucunda yükte meydana her türlü fiziksel zararları ve tüm risklere karşı teminat altına alınır.

Dar Teminat, Malı taşıyan aracın uğrayacağı kazalar (yangın, devrilme, patlama) gibi risklere karşı güvence altına alınmaktadır.

Tam Ziya, Beklenilmeyen kaza ve olay sonucunda yükte meydana gelebilecek fiziksel hasar ve zararlara karşı mallar teminat altına alınır.

1.2.1.5. Tarım Sigortaları

Gelişmişlik düzeyleri farklı olan ülke ekonomilerinde, tarım stratejik bir öneme sahiptir. Tarım sektörünün en önemli özelliği günümüzün gelişen teknolojiye rağmen

üretim, üreticinin kontrolünde olmayan, doğa olaylarının etkisi altında olmasıdır. Teknolojisi gelişmiş ülkelerde, doğa koşullarına karşı tarım üretimini güvence altına alamamıştır. Tarım sigortaları, tarım üretimindeki belirsizliklerin olması nedeniyle üretimde meydana gelebilecek zararları karşılayan güvence sistemidir (Sümer & Polat, 2016, s. 236-263).

Tarım sigortaları ülkelerin gelişmişlik düzeylerine, tarımın ekonomideki rolüne, tarım politikalarına, tarımın toplumsal ve sosyal yapı üzerindeki etkilerine göre farklılık göstermektedir. Tarımsal üretimin dışarıda yapılması ve üreticinin kontrolü dışında meydana gelen doğa olayları, hastalık, üretim miktarının değişmesi ve kalitesinin olumsuz etkilenmesi gibi risklerin ve belirsizliklerin olması tarım üreticisinin gelirinde de düzensizlikler meydana getirmektedir.

1.2.1.6. Mühendislik Sigortaları

Sanayi sektörünün gelişmesi ile mühendislik sigortalarının önemi artmıştır. İşletmeler mühendislik sigortalarıyla, makine ve cihazlarda oluşabilecek hasarları koruma altına almaktadır. Mühendislik sigortaları; elektronik cihaz sigortaları, inşaat bütün riskler sigortası, makine kırılması ve montaj bütün riskler sigortası ile hasarları teminat altına almaktadırlar.

“**Elektronik cihaz sigortaları**, Elektronik cihaz sigortaları, deneme süresinde normal çalışır durumda iken temizlenme, bakım-onarım, revizyon ve yer değiştirme sırasında veya dururken bilinmeyen beklenmedik ani durumlarda poliçede belirtilen koşullara bağlı olarak zararları karşılayan sigortadır. **İnşaat bütün riskler sigortaları**, İnşaat alanında bulunduğu sırada, inşaat öncesi, inşaat sırasında ve inşaat sonrasında sigorta konusunu teşkil eden konuların, poliçede belirtilmeyen istisnalar dışında kalan önceden bilinmeyen ve beklenmedik ani bir durumda poliçede belirtilen şartlara bağlı olarak zararların karşılanmasıdır. İnşaat yapımında kullanılan makine, alet ve teçhizatlara sigorta yapılmış ise sigortanın bedeli, belirlenen ve güncellenen fiyatlardan düşük olmamalıdır. **Makine kırılması**, İş yerinde makine ve tesislerin deneme süresinden sonra çalışır halde iken temizlenme revizyon ve esnasında dururken veya beklenmedik sebeplerden dolayı uğrayacağı zararları karşılayan sigortadır. **Montaj bütün riskler sigortaları**, Teminat süresi içinde montaj sahasında bulunduğu sırada poliçe belirtilen

şartlar dışında kalan, önceden tahmin edilmeyen sebeplerden dolayı uğrayacağı zararları temin altına alan sigortadır” (Türkiye Sigortalar Birliği, 2019).

1.2.2. HAYAT VE EMEKLİLİK BRANŞLARI

1.2.2.1. Hayat Sigortaları

Sigorta şirketine belli bir meblağ karşılığında, sözleşme süresi içinde yaşam kaybı, sakatlık veya sözleşmede belirtilenden daha uzun bir zamanda hayatta kalması halinde kendisine veya sözleşmede belirtilen kişilere sigorta bedelinin ödenmesidir. Hayat sigortaları, kendimizi ve sevdiğimizleri beklenmedik olaylara karşı güvence altına almak veya tasarruf yapmamızı sağlamaktır. Karşılaşılan risklere karşı, tasarruf yapmak isteyen herkes hayat sigortası yaptırabilir. Yaşam kaybı, sakatlık ve hayatta kalma gibi teminatlar ile hayat sigortasına sahip olabiliriz. Sözleşmeye göre sahip olabileceğimiz haklar değişiklik gösterebilir (Anadolu Hayat Emeklilik, 2019).

“Sigortanın konusu bireyin hayatı olmaktadır, uzun dönem menfaat ve meblağ sigortalardır. Yaşamı sigorta konusu olan bireyler sigorta poliçe süresi içinde ölmesi durumunda, poliçeden yararlanan birey veya bireyler sigortalının yasal varisleridir. Toplu para ödenmesi nedeniyle yapılan hayat poliçeleri, zaman içinde bireylerin emeklilik programlarına bir destek niteliğinde ve yatırım amacıyla kullanılabilir. Bu sebeple hayat sigortaları iki başlık altında incelenebilir. **Risk Ağırlıklı Hayat Sigortaları**, sigorta süresi içinde, süre bir yıldır, sigortalı yaşamını kaybetmesi halinde belirlenen tazminat tutarı yasal varislerine ya da poliçede belirlenen bireylere ödeme yapılmaktadır. **Birikimli Hayat Sigortaları**, sigortanın en az on yıl olan uzun süreli sigortalardır. Yaşam kaybı, ferdi kaza ve maluliyet teminatlarının yanı sıra toplanan primlerden risk primi, genel gider ve komisyon kesintileri yapıldıktan sonra kalan tutar yatırıma yönlendirilmektedir. Birikimli Hayat sigortaları iki temel güvence sağlamaktadır” (Türkiye Sigortalar Birliği, 2019).

1.2.2.2. Bireysel Emeklilik Sistemi

Hayat standartlarımızı emeklilik dönemimizde de sürdürebilmek amacıyla çalışma döneminde düzenli birikim yapılması ve devlet destekli yatırım ve tasarruf

sistemidir. Bireysel Emeklilik Sistemine, fiil ehliyetine sahip 18 yaş üzeri çalışan veya çalışmayan herkesin gönüllük esasına bağlı olarak sisteme başvurabilir.

Bireysel emeklilik Sistemi uzun vadeli, güvenli yatırım seçeneklerinden biridir. Sistem yasa ile düzenleme yapılmış, Hazine Müsteşarlığı ve Emeklilik Gözetim Merkezi tarafından denetlenme yapılmaktadır. Sisteme dâhil olduğumuzdan itibaren yatırım yaptığımız fon Takas Bank garantisi altındadır. Bireysel Emeklilik Sisteminde seçtiğimiz fonlar, ekonominin durumuna göre adınıza finansal danışmanınız yılda en fazla altı kere olmak üzere değiştirebilir. Sisteme bireysel emeklilik sözleşmesi imzaladıktan ve ilk ödemeyi yaptıktan sonra en az on yıl prim ödenmiş olmak kaydıyla, 56 yaşını tamamladığımızda bireysel emeklilik hakkının kazanmış oluruz (Sigortam.net, 2019).

1.3. SİGORTACILIĞIN GELİŞİMİ VE TARİHSEL SÜRECİ

Dünyada sigortacılığın ilk uygulamaları Babiller döneminde görülmektedir. Ticaretin merkezi konumunda yer alan Babil’ de, tüccarlara borç veren sermaye sahipleri, kervanların zarara uğraması durumunda tüccarların borçları siliniyordu. Tüccarlar riskin karşılığı olarak ana borçları üzerinden para almaktaydılar. Bu kanunları Kral Hammurabi ilerleyen zamanlarda yasalaştırmış. Yasalaşan bu kanunlar ile eşkiyalar tarafından saldırıya uğrayan tüccarların zararları, tüm kervan sahipleri arasında paylaşılması kararlaştırılmıştır. Hindu’ lar sigorta özelliği taşıyan kredi sözleşmeleri yapmaya başladılar. Kredi sözleşmeleri, sigorta faaliyetlerin gelişmesinin ilk adımları olarak ortaya çıkmış, bu kredi sözleşmeleri ortaçağ döneminde deniz ticareti olan bölgelerde gelişme göstermiş deniz ve nakliyat sigortalarının temelini oluşturmuştur (Türkiye Sigortalar Birliği, 2019).

Prim esasına bağlı sigorta, M. S. 1250 yıllarda Venedik, Floransa, Cenova gibi şehirlerde de görülmektedir. Ekonomik şartların değişmesi ile ticaret 14. yy itibaren çok önemli gelişmeler göstermiş, o dönemde deniz ticaretinde gelişmiş olan İtalya sigortaya ihtiyaç duymuş ve deniz sigortası kavramı ilk kez İtalya’ da ortaya çıkmıştır. İlk sigorta poliçe anlaşması Ekim 1347 yılında kabul edilmiş ve sözleşme yapılmıştır. İtalya’ nın Cenova Limanı’ nda Mayorka’ ya ‘ ‘ Santa Clara ‘ ‘ adlı geminin yükünü temin etmek amacıyla düzenledi. İlk sigorta şirketi 1424 yılında, Cenova şehrinde kurulmuş, sigorta konusunda mevzuat düzenlemesi ise 1435 yılında yayınlanan Barcelona Fermanıyla

İtalya' daki başlangıçtan sonra deniz sigortaları 18. yy da İngiltere' de geliştiği görülmüştür (Türkiye Sigortalar Birliği, 2019).

Deniz ticareti ile başlayan ve gelişme gösteren sigortacılık, ilerleyen dönemlerde hayat sigortası düşüncesinin doğmasına sebep olmuştur. Hem gemi hem de taşınan yükün sigorta yapıldığı gibi kaptan ve gemi çalışanlarının da sigorta edilebilmesi düşüncesi getirilmiştir. İtalya' da 17. yy da banka sahibi olan Tonti' nin getirdiği 'Tontines' denilen sistem ile belirli kişiler bir araya gelerek, belirlenen bir süre içinde ortaya belli bir tutar para konmakta, süre bitiminde hayatta kalanlar arasında paralar paylaştırılıyordu. Bireylerin çoğu başkalarında daha çok yaşayacaklarına inandıkları için çok talep gören bu sistem ölenlerin maddi kayba uğradıkları düşünülerek, tahmin edilenden önce ölenler için de, ölüm risk karşılığı prim ödenmesi öngörülmüş, bunun sonucunda hayat sigortalarına geçiş sağlanmıştır. Yaşanan büyük tehlikeler sonucu farklı sigorta dallarının gelişmesine neden olmuştur. Meydana gelen riskler karşısında bireyler hayatın her alanında önlem alma düşünceleri ortaya atmış, bu düşünceler sonucu 1667 yılında 'Fire office' yangın bürosu kurulmuş. 1684 yılında rakip olarak başka bir yangın sigorta şirketi 'Friendly society' kurulmuştur. Modern sigortacılığın gelişmesiyle, denizyolu, karayolu sigortacılığı sonra yangın sigortaları, kaza sigortaları gelişme göstermiştir. Tren kazaların meydana gelmesi, sanayinin gelişmesi gibi farklı sigorta dalları gelişmiştir. 20. yy başlarında itibaren sigorta şirketleri, tüm sigorta faaliyetlerine karşılık verebilecek seviyeye gelmiştir (Türkiye Sigortalar Birliği, 2019).

1.4. TÜRKİYE' DE SİGORTACILIĞIN GELİŞİMİ

Türkiye' de ilk sigortacılık hizmetleri, 1872 yılında İngiliz sigorta şirketleri tarafından başlatılmıştır. 1878 yılında Ülkemize Fransız sigorta şirketleri ilgi göstermeye başlamış, bu ülkeleri takip eden Almanya, İtalya, İsveç gibi diğer avrupa ülkeleride sigorta faaliyetlerine başlamışlardır. Türkiye' de sigorta faaliyetlerinin gelişmeye başlaması ile sigortacılık hizmetleri gelişmiştir. Sigorta faaliyetlerini denetleyen ve düzeleyen, devletin denetim yapabileceği kanunların olmaması nedeniyle sigorta şirketleri denetimsiz çalışıyorlar ve istedikleri gibi hizmet ediyorlar, talimatlara göre işlem yapıyorlar, poliçeleri Fransa ve İngiltere düzenlemekte, sıkıntı çıkması halinde İngiliz mahkemelerine yönlendiriyorlar, istedikleri zaman poliçeleri iptal edebiliyorlar.

Hukuki mevzuatın olmaması, denetimin yapılmaması sonucu yabancı sigorta şirketleri kendilerine özgü çalışma alanı ortaya çıkarmışlardır. Bu şirketler ile sigorta düşüncesi yayılmaya başladı, bireyler kazançlarını artırmak için verilen sözleri yerine getirmiş, hasar ödemelerinde dürüst davranmışlar, sigorta şirketler istedikleri çalışma ortamını bulmaları, kapitilasyonların kendilerine sağladığı avantajları kullanmaları, ülkemizde sigorta şirketlerin kolayca para kazanmalarını sağlamıştır. Kısa sürede çok sayıda sigorta şirketinin açılması sonucunda haksız rekabet, suistimaller ve sigorta yapısının bozulmasına yol açmıştır. Bu durum işini iyi yapan tüccarları olumsuz etkilenmiş, hukuki mevzuatın olmaması nedeniyle yabancı sigorta şirketleri, sigortalının haklarını hiçe saymış ve hasar ödemeleri yapmamışlardır (Türkiye Sigortalar Birliği, 2019).

Osmanlı döneminde sigortacılık faaliyetlerinin tümü yabancıların kontrolünde bulunmaktaydı. Yerli sermaye ile çalışan sigorta şirketi bulunmamakta, bu dönemde kurulan ilk yerli sigorta şirketi Osmanlı Umum Sigortasıdır. İlerleyen yıllarda Şark Sigortası kurulmuştur. Ülkemizde yerli sigorta şirketlerinin kurulmasındaki amaç ekonomi alanında yerli sigortaların faaliyet göstermesini ve ülkemizin ekonomik olarak güçlenmesini sağlamaktır. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte sigortanın önemi artmış, yerli bankalar, sanayiciler ve yerli sermayeye dayalı sigorta sektörüne ihtiyaç duyulmuş, ilerleyen yıllarda sigorta şirketi sayıları ve sigorta talepleri artmıştır. Prim tahsilatında yaşanan sıkıntılar nedeniyle 1993 yılında çıkarılan KHK ile 7397 sayılı kanun ile sigortacılık sektöründe düzenlemeler yapılma ihtiyacı duyulmuştur. Poliçe bazında takip sistemi uygulanmaya başlanmıştır. Ülkemizde 1999 yılında yaşanan depremler sonucu 2000 yılında konutlar için sigorta zorunlu olmuş, deprem sigortalarının yürütülmesi için Doğal Afet Sigortaları (DASK) tesisi edilerek beş yıllık süre ile Milli Reasürans verilmiştir. Türkiye’de 1997 yılında çıkarılan yasa ile zorunlu hale gelen Reasüransın devri 2001 yılında sona ermiştir (Türkiye Sigortalar Birliği, 2019)

“Mart 2001 tarihinde kabul edilen Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile kurulan bireysel emeklilik sistemi 27 Ekim 2003 yılında faaliyete geçmiştir. Haziran 2005 tarihinde 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu çıkarılmış, bu kanun kapsamında Sigorta Havuzu TARSİM kurulmuş. Havuza ilişkin tüm iş ve işlemler, havuza katılan sigorta şirketleri eşit hisselerle ortak olmuşlar Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi AŞ tarafından yürütülmektedir” (Türkiye Sigortalar Birliği, 2019).

“Trafik Sigortası Bilgi Merkezi (TRAMER) Aralık 2003 tarihinde ve 25318 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Trafik Sigortası Bilgi Merkezi Yönetmeliği ile kurulmuştur. Trafik sigortası üretimi gerçekleştiren bütün sigorta şirketlerinin 01/01/2003 tarihinden itibaren tüm poliçe bilgileri ve bunların hasar ve ödeme kayıtları TRAMER sistemine transfer edilmiş olup, yeni üretilen poliçeler ve hasar kayıtları günlük olarak transfer edilmektedir. 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu 14 Haziran 2007 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu gelişmenin ardından 2008 yılında Sigortacılık Kanununun getirdiği yeni tanım ve uygulamalarla ilgili ikincil mevzuat düzenlemeleri üzerindeki çalışmalar tamamlanmıştır. Sigorta Bilgi Merkezi Ağustos 2008 tarihinde 26962 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelik ile hizmetlerine başlamıştır. Trafik Sigortaları Bilgi Merkezi (TRAMER), Sağlık Sigortası Bilgi Merkezi (SAGMER), Hayat Sigortası Bilgi Merkezi (HAYMER) ve Sigorta Hasar Takip Merkezi (HATMER) kurulmuşlardır” (Türkiye Sigortalar Birliği, 2019).

1.4.1. Türkiye’ de Sigorta Faaliyetleri

Türkiye’ de sigorta sektörü GSYİH’ den yeteri kadar pay alamıyor. Kişi başına düşen sigorta primi, gelişmekte olan ülkelere göre pazarın altında seyretmektedir. Çeşitli rapor ve çalışmalara baktığımızda, prim üretimindeki artışının en önemli etkeni gelişmekte olan pazarlardaki büyüme oranları olduğu söyleniyor.

“KPMG’ nin yayımladığı rapora baktığımızda, 2019 yılı sigorta sektörünün değerlendirildiği ve 2020 yılına ilişkin beklentiler sıralandığı raporda, 62 sigorta şirketinin faaliyet gösterdiği sektörde, 2019 Eylül ayı itibarıyla 18 hayat ve emeklilik, 38 hayat dışı, 4 hayat alanında ve 2 reasürans alanında olmak üzere toplamda 62 şirket faaliyet göstermektedir, 2019 yılının ilk 10 ayında 2018 yılının yakalamış durumda, KPGM’ nin açıklamasında, veriler, nüfus ve ekonomideki büyüme dinamikleri yüksek potansiyele sahip, sigortacılık sektörü 2020 yılının ilk 10 ayında toplam primde, bir önceki yıla göre yüzde 24,3 büyüme göstermiş, yaklaşık 54,5 milyar liralık bir üretime ulaşmıştır. Hayat dışında üretim 46 milyar iken aynı dönemde üretim 9 milyara yaklaşmıştır. 2019’ un ilk 9 ayında ödenen toplam hasar tutarı 23,1 milyar liraya ulaşmıştır. Yıllık bazda yüzde 18 artışa denk gelen rakam, trafik ve kasko branşlarının aldığı pay ise yüzde 56’ dır. Hayat branşın ise yüzde 10’ dur. Sigorta şirketlerinin sadece

sigorta faaliyetlerini ifade eden teknik karlılık 2019 Eylül ayı itibarıyla geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 27 artışla 5,6 milyar liraya ulaşmıştır. Hayat dışında yüzde 23, hayat ve emeklilik yüzde 36, reasürans şirketlerinin ise yüzde 47 artmıştır. Türkiye’ de sigortacılık sektörü, tüketicilerin farkındalığının az olması nedeniyle sigortacılık sektörü potansiyelini göstermemektedir. 2020 yılı içerisinde Türkiye sigortacılık sektörünün canlanması tahmin edilmektedir’’ (Kpmg, 2020).

Katılımcılar hak ve menfaatlerini korumak üzere, sigortacılık ile bireysel emekliliğin tabana yayılmasını hızlandırmak, sigorta bilincini ve farkındalığını artırmak için adil piyasa uygulamalarını teşvik etmek, teminat satın almayı ve sisteme girişin güvenilir hale getirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda yapılan çalışmalar devam etmekte, yıl içerisinde sigortanın tabana yayılması amacıyla katılım sigortacılığından yararlanılmaya başlanmıştır. Ekonomik kaynak yaratmak amacıyla da kefalet sigortasına yönelik yapılan önemli düzenlemeler de yürürlüğe konulmuş. Bu kapsamda, ülkemizde sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörlerinin büyümeleri istikrarlı bir şekilde devam etmekte ve yakın bir gelecekte her iki sektörünün de ekonomik sistem içinde hak ettiği büyüklüğe ulaşması beklenilmektedir (www.hmb.gov.tr, 2019).

1.4.2. Türkiye’ de Sigorta Sektörünün Gelişimini Etkileyen Faktörler

Birçok gelişmekte olan ülkelere göre Türkiye sigorta sektöründe GSYİH’ den yeteri kadar pay alamamaktadır. Sigorta sektöründe kişi başı düşen sigorta primi düşüktür. Sektörde yapılan hukuksal düzenlemeler ve uygulanan vergi politikaları ile Türkiye’ de sigortacılık gelişmekte olan bir sektör haline getirilmiştir. Sigorta sektörü, ülkenin ekonomik, sosyal ve gelişmişlik seviyesini göstermede bir araç olarak kabul edilebilir. Ayrıca sektörün eğitim düzeyiyle de bağlantı kurulabilir. Eğitim düzeyi yüksek bireyler risk kavramını daha iyi anlaması ve kendilerini koruma ihtiyacından dolayı sigortaya daha çok talep göstermektedirler. Kişilerin sigorta hizmetlerinden yararlanmaları kendilerini güvence altına alarak ileriye dönük sağlam plan yapmalarına imkanlar sağlamaktadır. Böylece istenilen amaçlara ve hedeflere ulaşılabilir. Sigorta sektörü toplumun refah düzeyini artıran hizmetler olarak değerlendirilir. Vergi kanunlarında yapılan indirimler, muafiyetler ve istisnalar ile sigorta hizmetlerini daha rahat anlaşılmasını sağlamıştır (Şener & Behdioğlu, 2013, s. 523-534).

Ekonomik gücü yüksek olan kişiler, ekonomik kayıplar ile mücadelede etmesi gerekir. Sigorta hizmetlerinin ekonomi ve toplum açısından başlıca avantajları;

- Ekonomik zararların telafi edilmesi
- Gelecekle ilgili korku ve endişeye yer verilmemesi
- Fon karşılığında kaynak sağlaması
- Zararların önlenmesi
- Kredibilitesinin artırılması

Sigortacılık sektöründe yer alan asıl oyuncular, tüketici ve nihai kullanıcılar sıfatıyla kişiler ve endüstri kuruluşlarıdır. Sigorta hizmetleri üreten ve pazarlayan firmalar riskleri devir alan ve dağıtımını yapan reasüran firmalarından oluşmaktadır. Sigorta brokerleri ve sigorta üreticileri, sigorta firmalarının ürünlerini talep eden bireylere ulaştırılmasına aracılık eder, ürünler hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamaktadır. Para ile ölçülebilen risklere maruz kalan müşteriler zararlarının karşılanmasını sağlayacak şekilde bir araya gelerek görevi üstlenmektedirler. Sigortacılık sektörü ülke ekonomilerine özellikle gelişmiş ekonomilerde etkisi oldukça fazladır. Ülkede güçlü sigorta şirketlerinin olması, sigorta hizmetlerinin gelişmiş olduğunu göstermekte, buda gelişmiş ekonomi anlamına gelmektedir. Sigorta hizmetlerinden yararlanan kişi ve grup sayılarının fazla olması eğitim seviyesinin yüksek olduğunu göstermektedir. Sigorta sektörünün ekonomik yapıyı ne kadar etkilediğini görebilmek için finans piyasalarını araştırmak gerekmektedir. Özellikle bankacılık ve sigortacılık sektörünün ilişkisine bakmak gerekir. Gelişmiş ekonomilerde sigorta şirketlerinin yarattıkları fonlar, banka sahibi olmalarına karşılık, Türkiye’ de sigortacılık sektörü, gelişmiş ekonomilerde ve sosyal değeri fazla olan meslek ile nitelendirilen sigortacılık değerlendirmelerinden uzaktır (Şener & Behdioğlu, 2013, s. 523-534).

Sigortacılık sektörünün gelişmesinde birçok faktör bulunmaktadır. Enflasyon oranı, şirket sayıları ve nüfus sayılarındaki artış ve azalışlar önemli faktörlerdir. Enflasyon oranının yüksek olması, ekonomiye büyük etkileri olmakta ve toplumsal sorunların artmasına neden olmaktadır. Enflasyon, ekonomi ve sigortacılık sektörü için beklenen seviyelerde olması olumlu etki sağlamakta, enflasyonun yüksek olması durumunda ise ekonomiye ve sigortacılık sektörüne olumsuz etkiler bırakmaktadır. Enflasyon oranın

yüksek olduğu ülkelerde sigortacılık sektörü yavaşlamakta, ülke para biriminin değerinin düşmesi nedeniyle polise fiyatlarında sabit kalmamasına neden olmaktadır. Uzun dönemde para ilişkileri bozan etkiye sahiptir. Kredi veren ve tasarruf yapan bireyler enflasyona maruz kalmaları nedeniyle ekonomik kayba uğramakta, uzun dönemde para ilişkisinden biri olan hayat sigortaları polise sahibinin aleyhine neden olmaktadır. Sigorta oranını düşürdüğü için enflasyonu düşürmeye yönelik tedbirler alınmalıdır. Ülkemizde sigortacılık sektörü 2001 krizinden sonra büyüme eğilimine girmiş, sektörün 2008 yılındaki küresel krizden etkilenmesinden dolayı sigortacılık sektörünün darılmasına neden olmuştur. VI. 5 Kalkınma Planı kapsamında sigorta şirketleri sermaye artırmak kaydıyla kurulmalarına izin verilmiş, bunun sonucunda sigorta şirketlerinin sayısının artmasına, sektörden daha fazla pay almamalarına yönelik uygulamalar ve şirket başına düşen payının artırılmasına yönelik stratejiler uygulanması istenmiştir. Dünya üzerinde en fazla sigorta şirketi sayılarına sahip ülkeler avrupa kıtasında yer almaktadır. Nüfusun artması, hayat sigorta primlerinin artmasına neden olmaktadır. Son dönemlerde ülkemizde prim üretiminin yüksek olması nedenlerinden biride genç nüfus yapısına sahip olmamızdır (Genç, 2002).

1.4.3. Türkiye' de Sigorta Sektörünün Büyüklüğü

Sigortacılık sektörünün mali piyasalarda önemi artmaktadır. Sektörün piyasa şartlarına uyum sağlaması için ekonomik kaynağın yanında dinamik kaynaklarda ihtiyaç vardır. Sigorta sektöründeki rekabet, dünya üzerinde küreselleşme hareketlerine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Şirketler, bir araya gelerek üretim hacimlerini artırmaları ve ürün çeşitlenmesine katkı sağlamaktadırlar. Yabancı sermaye sigorta açısından birikim sağlayan araçlardır. Sigortacılık sektörü ekonomik büyüme içinde rekabeti geliştirir, istihdam imkânlarını artırır ve ülkelerin ekonomik kalkınmasına finansman sağlayan bir sektördür. Türkiye' de sigortacılık sektörünü bu açıdan bakıldığında ise yabancı sermaye girişlerinin arttığını görebiliriz. Avrupa Birliği (AB) ülkelerine ait yabancı sermaye girişleri sigortacılık sektörümüzde önemi ve payı artmaktadır. Dünya üzerinde sigortacılık sektörünün payı büyümeye devam etmesi, gelişmiş ülkelerin doyma duruma gelmesi, sigorta firmaları pazarlarını yüksek ve canlı tutmak için ekonomisi gelişmekte ülkelere yatırımlarını getirmekteler. Türkiye büyüyen

ekonomisi, artan nüfusu ile sigorta pazarı için büyük bir potansiyele sahiptir. Bu sebeble yabancı yatırımları ülkemize çekerek, ilerleyen dönemlerde sigortacılık sektöründe ülkemizin pazar payını artmaktadır. Bireyelere sigorta bilincinin anlatılması, sigorta sektörünün ülke ekonomisine büyük katkıları sağladığının anlatılması, Sigorta mevzuatlarında düzenlemeler yapılmalı, yenilikler getirilmeli ve sigortacılık sektörünün büyümesi için olumlu adımlar atılmalıdır. Türkiye, Avrupa sigorta piyasasına göre geride olduğu söylenebilir (Özüdoğru, 2017, s. 38-39)

Sigortacılık sektöründe sigorta şirketlerinin fon yaratma işlevlerinin yerine getirilip getirilmediğinin ölçülmesi için şirketler tarafından toplanan fonların gelişimi ve sermaye piyasasına aktarılan kaynakları araştırılmalıdır. Şirketler, toplanan primlerle fon oluşturmaktadırlar. Bu fonları, tahvil, hisse senedi ve gayrimenkul gibi yatırım araçlarında değerlendirerek, ülke ekonomilerinin sosyal yapı ve ticaret hareketliliği sağlayarak ekonomiye kalkınmaya destek sağlamaktadır. Yüksek enflasyonun uzun yıllar sürmesi ülkemizde hane halkının gelirinin düşmesine neden olmuş, sigortacılık sektörünün ekonomideki etkisini olumsuz yönde etkilemiştir. Bu nedenle Türkiye’ de sigortacılık sektörünün yaygınlaşmasını engellemiş, 2000 yılından itibaren ülkemizde sigortacılık sektörü ivme kazanmaya başlamış, yapılan düzenlemeler ile sektör gelişme dönemine girmiştir (Çekici & İnel, 2013, s. 140-141)

Bireylerin hayatında olan ve tesadüfen meydana gelen para ile ölçülebilen riskleri korumak, sigorta işlevinin arasında yer almaktadır. Sosyal, ekonomik, huzur ve istikrarı sağlamak diğer işlevlerindedir. Sigortanın piyasada olan diğer ürünlerden farkı, gelecekte meydana gelme ihtimali olan, ihtiyaçları karşılamak için önceden satın alınan güvencedir (Aybay, 2002, s.21).

İKİNCİ BÖLÜM

KATILIM FİNANSI VE KATILIM SİGORTACILIĞI

2.1. İSLAM EKONOMİSİNİN TEMEL İLKELERİ

Ekonomi teriminin asıl kökeni Yunancadır. Türkçe'ye Arapça'dan geçmiş iktisat terimi kullanılmaktadır. Ekonomi terimi hakkında farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Bu konu hakkında herhangi bir görüş birliği yoktur. Ekonomi, sınırsız olan insan ihtiyaçlarını, sınırlı kaynaklar ile kullanılmasını inceleyen bilim dalıdır. Türk Dil kurumu (TDK) ekonomi tanımı, bireyler yaşayabilmek için üretme, ürettiklerini paylaşma eylemlerinden doğan ilişkileri inceleyen bilim dalıdır (TDK, 2019).

İktisat ve ekonomi kelimelerinin anlamı aynı şeyi ifade etmektedir. Ekonomi genellikle devlet ve milletlerin ilgi alanına girmektedir. Arap toplumunda Kuran-ı Kerim indiği zaman o günün koşullarında şiir ve edebiyat gündemde yer alırken günümüzde ise ekonomik olaylar yer almaktadır. Ülkeler arasındaki faaliyetler ekonomik/iktisadi bir mücadeleye dönüşmüş durumdadır. Ülkeler arasındaki siyasi çekişmeler, günlük hayatımızda daha çok ekonomik olarak görülmekte, anlaşmalar ekonomik faktörler üzerine yapılmaktadır. Yaşantımızda iktisadi kavramlar hüküm sürmektedir. Toplumdaki problemleri çözmeye çalışan insanlar, ekonomik konular üzerine eğilmek zorunda kalmaktadırlar. Bundan dolayı teori ve pratik olarak 17. yy batıda ortaya çıkan iktisadi konular hala sıcaklığını korumaktadır. İslamiyetin nasıl bir islami hukuk yönü var ise aynı şekilde ekonomik/iktisadi yönü de bulunmaktadır. İslamın ekonomik modelini, Kuran ve Sünnetler ile açıklamak yeterli olabilir. İslam dünyasında fayda ve zarar dengesini oluşturmak, ideolojik ve ekonomik model ortaya koymak gerekmektedir. İktisatçılar ekonomi ve iktisat kavramlarının aynı anlama geldiğini belirtmekte, din açısından iktisat kavramı ile ekonomik kavramı arasında hiçbir fark yoktur (Eskicioğlu, 1999, s. 7).

İslam ekonomisi, İslami değerlerden kaynaklanan toplumun iktisadi problemlerini ele alan bir bilimdir. Özellikle son dönemlerde iktisat biliminin önem kazanması ve iktisadi ilişkilerin gelişmesiyle İslam ekonomisi, daha fazla merak edilmeye araştırılmaya ve diğer iktisadi doktrinlerle karşılaştırılması yapılan bir ilim olma özelliğine kavuşmuştur. Geçmişten günümüze kadar geçen süreye bakıldığında bilim adamları yaptıkları araştırmalarla İslam ekonomisine katkıda bulunmuşlardır. İslam ekonomisinin

ilkeleri, Kuran ve Sünnet olarak tanımlanan iki temel kaynaktan yararlanır, özellikleri açısından toplumsal fıkıh bilimine dayanmaktadır. Bu sebeple İslam ekonomisinin özellikleri, fıkıhın da özellikleri olarak tanımlanmaktadır (Nakipgölu & Levent, 2018, s. 103).

İslam ekonomisinde, ilkeler ve uygulamalar bir bütünlük içinde uyumla hareket etmektedir. Bu bağlamda ahlak, hukuk ve ekonomi bütünlük içinde birbirlerinden ayrılmadıkları görülmektedir. İslam ekonomisi, Kuran ve Sünnet ilkeleriyle hareket eder. Bu ilkeler doğrultusunda aile, miras, mülkiyet, devlet, harcama, riba, üretim, milli gelir gibi konularda bilimsel bir olgunluk yaratmaktadır. İslam ekonomisi vahiyden kaynaklanan ilkelere dayanmakla birlikte uygulamaları zaman ve mekana göre değişmektedir. İslam ekonomisi kendi içinde bir bütündür. İslam ekonomisi diğer unsurlarla bir arada değerlendirilir sahip olduğu sistem ise İslamda denge fikridir. Bu dengenin üç yönü vardır; birinci yönü **evrenin dengesi**; maddenin geçiciliği, mananın ise ebediliği sağlamaktadır. Madde mananın emrindedir. Dünya yaşamı ve maddi ilişkiler ahiret için önemlidir. Çünkü dünya ahiretin tarlası olarak kabul edilip ahirette insanlar sorguya çekilecektir. Allah' a kulluk insanların yaratılış sebebidir. Kulluk, belli zaman ve mekanlarda gerçekleştirilen ibadet, iyilik yapma çabası günlük hayattaki iyi niyet ve samimiyet olarak tanımlanmaktadır. İkinci yönü **insanın dengesi**; israf yasağının temel ilkelerindedir. Tüketim, ekonominin temel unsuru değildir. İslam ekonomi düşüncesi Avrupa'dan farklı düşünmektedir. Üçüncü yönü ise **toplumun dengesi**; İslam insana güvenip, şahsiyetine önem verdiği için özen mülkiyeti tanır. Emek oldukça önemli bir üretim faktörü ve iktisadi açıdan değer kaynağıdır. Emek kavramı girişim içerisinde ele alınır. Esnaf ve sanatkârlar da bu kavramın içerisinde yer alırlar. İslam ekonomisindeki işçi kavramı çağdaş ekonomik işçi kavramından daha geniştir (Nakipgölu & Levent, 2018, s. 113-114).

2.2. TÜRKİYE' DE KATILIM FİNANSIN TARİHİ GELİŞİMİ

İslam kuralları çerçevesinde faizin yasak olması, bazı kesimlerin faizden uzak durmalarına neden olmuştur. Klasik bankalarda, alternatif işlemlerin olmaması nedeniyle faize karşı olan tasarruf sahiplerin altın, döviz ve gayrimenkul gibi yatırım araçlarına yönelmeleri bu yatırımları üretime katkısı olmayan alanlarda atıl durumda kalmasına yol

açmıştır. Faize hassasiyeti olan bireylerin tasarruflarını ekonomiye kazandırmak, ülkenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlayabilir. Bunun için faizsiz esasına bağlı olarak faaliyet gösteren finansal kuruluşlara ihtiyaç duyulmuş, bunun sonucunda Türkiye’ de finans kurumlar açılmaya başlanmıştır.

Dünya üzerinde ekonominin, finans sektöründe ve bankacılık sektöründe sürekli gelişme göstermesiyle yeni bankacılık hizmetleri ortaya çıkmıştır. Dünya ekonomisi içinde İslami Bankacılık olarak ya da Faizsiz Bankacılık olarak faaliyet gösteren kuruluşlar, Türkiye’ de Katılım bankacılığı olarak bilinmektedir. Türkiye İslam ülkelerin sermayelerini ekonomiye kazandırmak, atıl durumdaki fonları iç piyasalara çekerek ekonomik yatırımlara kaynak sağlamak istemektedir. Bu sektörün geliştirilmesi bir devlet politikası olarak görülmektedir.

İslam kalkınma Bankasının (İKB) kurucu üyelerinden olan Türkiye, sermaye payının artırarak İKB’ nin en büyük ortaklarında olmuştur. İKB’ de sürekli üye bulundurma hakkının elde etmiştir. Elli altı islam ülkesi içinde, iktisadi işbirliği, dış ticareti artırmak, altyapı yatırımlarını ve özel sektörü desteklemek için çeşitli finans tekniklerin geliştirilmesinde rol oynayan dünyanın en büyük finans kuruluşlarından olan İKB’ nin etkinliği günümüzde de artmaktadır. Devlet Sanayi İşçi Yatırım Bankası (DESİYAB), bankacılık alanında kar ve zarar ortaklığına dayanan faizsiz kredi ve finansman sağlamak için kurulmuştur. Yönetim kurulu üyeleri, faizli ve faizsiz çalışması konusunda yetkili olmuşlardır. Bankaya mevduat toplama yetkisi ve şube açma yetkisi verilmemesi nedeniyle banka ofis konumuna getirilmiştir. Yönetim kurulunun aldığı karar ile DESİYAB 1978 yılında faizsiz olarak faaliyete başlamıştır. 1988 yılında DESİYAB ismi Türkiye Kalkınma Bankası olarak değiştirilmiş bu bankanın finansman anlayışı atıl durumda bulunan yani yastık altındaki tasarrufları ekonomiye kazandırılması amaçlanmıştır. İslam Kalkınma Bankasının hedefleri arasında islam ülkeleri ile ilişkileri geliştirmek, petrol zengini olan ülkelerin kaynaklarından faydalanmak için Türkiye bu kuruluşa üye olmuştur (Ustaoglu, 2014, s. 24-25).

2.3. KATILIM FİNANS ÜRÜNLERİ

2.3.1. Katılım Bankacılığı

Katılım bankacılığı, faizsiz çalışan kar ve zarar ortak ilkelere göre fon toplayan ve tüm bankacılık işlemlerini gerçekleştiren bankadır. Katılım kavramı, kara ve zarara katılmaya dayalı bir bankacılık olduğu için kullanılmıştır. Katılım bankaları, toplanan fonları faizsiz finansman ilkelerine göre sanayi ve ticaret faaliyetlerinde değerlendirir, bunun sonucunda oluşan kar veya zararı tasarruf sahipleriyle paylaşırlar. Sanayi ve ticaretin ihtiyaç duyduğu ham madde, mamul ya da yarı mamul, gayrimenkul, makine ve teçhizatın temininide de katılım bankacılığıyla sağlamaktadır. Katılım bankaları, tüm bankacılık işlemlerinde faiz, belirsizlik, risk ve fiyat dalgalanmalarına yer vermez. Alkollü içecekler, tütün ürünleri gibi toplum sağlığına zararlı olan konularda bankacılık işlemleri yapmaz. Bu bankaların en önemli prensibi faizsiz işlem yapmalarıdır. Faizsizlik prensibi, fon toplayarak kara ve zarar katılma ilkelerine göre fon kabul edip müşterilerine sabit bir getiri garantisi vermemektedir. Fon kullanırken nakit kredi vermiyor, müşterilerin ihtiyaç duyduğu malları, kendisi satıcıdan alıp, vadeli satmak veya kiralama yöntemine başvurarak müşterilerine teslim etmektedir. Katılım bankacılığının önemli iki işlevi vardır. Birinci işlevi fon toplamak, ikinci işlevi topladığı fonlar ile finansman sağlamaktır. Bireylerden topladığı fonlar ile ortaklık kurar. Bu toplanan fonları, katılım bankası ticaret ve sanayide kullanır ayrıca müşterilerin istediği malı peşin alıp, vadeli satmak kaydıyla finansman sağlamaktadır. Bu işlem sonunda alınan kar tutarları katılma hesaplarına aktarılır. Müşterilerine kar olarak dağıtılmaktadır. Katılım bankacılık sisteminde elden para verme işlemi yoktur. Konut ve taşıt kredilerinde, fonu müşteri istediği gibi kullanma hakkı bulunmaktadır. Kar payında, vadeden önce tutar belli değil, vade sonunda belli olmaktadır. Havuzda biriken fonları kullanılması sonucunda ortaya çıkan kardan müşterilerine ödeme yapmaktadır müşteri ile birebir ilişki vardır. Fazide ise, müşterilerine ödenen faizlerden elde ettiği gelirden ödeme yapar, oran vadenin başından itibaren bellidir. Günün şartlarına göre açılıp kapanır. Oran vade başından itibaren belli olduğu için banka zararda etse karda etse müşteriye ödenecek fazi oranı bellidir. Oran vade sonuna kadar değişmemektedir. Katılım bankacılığı ve mevduat bankacılığının çalışma ilkeleri birbirine benzemektedir. Her iki bankada halktan topladıkları fonları

tüketici, esnaf ve sanayicilere kullandırmakta yani tasarruf sahipleri ile yatırımcıyı buluşturmaktadırlar. Bu iki bankanın fonları kullanma yöntemleri farklıdır. Mevduat bankaları faiz ile fon toplar ve faiz ile emanet para vermektedir. Katılım bankalarında ise karı ve zararı paylaşma ilkesiyle fon toplar ticaret, ortaklık ve kiralama yöntemiyle fon kullandırmaktadır. Katılım bankacılığında faiz yasak, bankacılık işlemlerine faize kesinlikle yer vermez. Dünya ve Türkiye’ de katılım bankacılığının kuruluş amacı faizden uzak duran bireylerin tasarruflarını ekonomiye çekmektir. Katım bankaları, faize duyarlı olan kişilerin fonlarını ekonomiye kazandırmak, tasarruf sahiplerin fonlarını ekonomi ve yatırım araçlarında değerlendirmek istemektedir. Türkiye, katılım bankacılık sistemiyle diğer islam ülkelerin fonlarını ülkemize çekmek istemektedir (TKBB, 2019).

2.3.2. Sukuk (Kira Serfitikaları)

Sukuk Arapça Sakk kelimesinin çoğulu olup, varlıklara sahiplik ve katılım hakkını veren serfitikalar anlamına gelmektedir. Sukuk islami tahviller olarak kullanılmaktadır. Sukukun faizsiz olması nedeniyle islami esaslara uygun menkul kıymet olarak kabul edilmektedir. Sukuk, varlığa dayalı istikrarlı gelir sağlayan, ikincil piyasalarda işlem gören islami kurallara uygun orta vadeli serfitikalardır. Sukuk tahvil ve bonolara alternatif olarak geliştirilmiş islami kurallara uygunluk içersisinde değerlendirilir (Yakar, Kandır, & Önal, 2013, s. 74-75).

Sukuğun en geniş tanımı, İslami Finansal Kuruluşlar Muhasebe ve Denetim Kurumu (AAIFI) tarafından, bir maddi duran, kullanım hakkı ve hizmetler üzerinde belirli bir projenin veya özel yatırım faaliyetlerinin varlıkları üzerinde bölünmemiş payları gösteren eşit değerlerdeki serfitikalardır (Ulusoy & Ala, 2016, s. 342-343).

Sukuk Körfez ülkeleri tarafından çıkarılmıştır. Malezya, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Endonezya ve Katar gibi İslam ülkeleri tarafından ihraç edilmektedir. İslam ülkelerinde yoğun ilgi gören sukuk, son dönemlerde Avrupa ülkelerinde de ihraç edilmekte ve sukuk ihraçları artmaktadır. İngiltere, Fransa, Hindistan ve Rusya sukuk ihracı hususunda yasal düzenlemelere gitmektedir. ABD, Japonya, Çin, Almanya gibi ülkelerde bu pazarda yer alabilmek ve payını artırabilmek amacıyla sukuk ihracı gerçekleştirmişlerdir. Körfez ülkelerin sıkça ihraç ettiği sukuk "Kira Sertifikaları" adıyla 2010 yılında onaylamıştır. Yurtiçi ve yurtdışı piyasalarda talep gören sukuk,

çoğunlukla körfez ülkelerinde faaliyet gösteren finansal kuruluşların ve yatırımcıların ilgisiyle karşılaşmaktadır. Ülkemizde gündeme gelmesi 1980'e kadar dayanmaktadır. Türkiye' de en çok kullanılan sermaye piyasası araçları borçlanmadır. Bunlar arasındaki tahvil ve bono en büyük ihraç ve işlem hacmine sahip olan araçlardır. Sukuk, Türk Sermaye Piyasasına 1 Nisan 2010 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan Seri III, No:43 sayılı "Kira Sertifikalarına ve Varlık Kiralama Şirketlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ" ile girmiştir. Türkiye ilk sukuk ihracını, 2012 yılının Eylül ayında ilk sukuk ihracını gerçekleştirmiştir (Mücahitoglu, 2015, s. 65-66)

2.3.3. Pay Senedi İşlemleri

Pay senetleri öğretide, Anonim şirketin çıkardığı pay senetleri, kıymetli evrak niteliğini haiz olup, pay sahiplerinin hissedarlık haklarını temsil eden sermaye piyasası aracı olarak tanımlanmıştır. Doktrinde pay senetlerini devir şekillerine göre yapılan ayrımı genişletilerek pay senetleri dört türlü olduğu belirtilmiştir. Bu ayrıma göre pay senetleri, hamiline yazılı pay senetleri, nama yazılı pay senetleri, bağlı nama yazılı pay senetleri ve gerçek nama yazılı pay senetleri olmak üzere dörde ayrılmıştır. Hamiline pay senetleri, bir kimse adına çıkarılmayan, üzerinde pay sahibinin adının bulunmadığı pay senetleridir. Nama pay senetleri ise tam tersine üzerlerinde kimin adına çıkarılıyorsa onun adının yazılı olduğu pay senetleridir. Aralarında devir şekilleri bakımından ve dolayısıyla tedavül kabiliyetleri bakımından farklar bulunmaktadır. Bu ayrıma ek olarak bağlı nama yazılı pay senetleri ve gerçek nama yazılı pay senetleri eklenmiştir. Bağlı nama yazılı pay senetleri, nama yazılı pay senetlerine göre devir kabiliyetinin kanunen veya esas sözleşme ile sınırlandırıldığı pay senedi türleridir. Gerçek nama yazılı pay senetleri ise nama yazılı pay senetlerinin bir türü olarak, kanunda nama yazılı pay senetlerinin devir şekline göre devredilmez ve bu bakımdan nama yazılı pay senetlerinden farklıdır. Gerçek nama yazılı pay senetleri rekta klozu denilen özel bir kayıtla nama yazılı pay senetlerinden ayrılırlar. Bu sayede nama yazılı kıymetli evrak niteliğine uygun olarak devredilirler. Doktrinde, bu tür senetlere uygulamada çok ender rastlandığı belirtilmiştir (Dolu, 2014, s. 11-12).

2.3.4. Yatırım Fonları

Yatırım fonları, insanlardan toplanan paraların karşılığı olarak, tahvil gibi sermaye piyasası araçlarında ve kıymetli madenlerden oluşan portföylerde yönetilir. Portföy, bir kuruluş ya da kişinin sahip olduğu varlıkların tümüdür. Yatırımcılar portföyün bir kısmını katılma payı olarak temsil edecek fon portföyüne ortak olurlar. Gelişmiş ülkelerde yatırım fonları önemli yatırım araçlarıdır. Ülkemizde ise gelişmekte olan piyasalar içinde yatırım fonları artmaktadır. (SPK, 2019).

Yatırım fonları, faizsiz olarak değerlendirilir. Katılım bankaları, müşterilerine otuz günü geçmeyecek şekilde varlıklarını değerlendirmeleri için faizsiz yeni bir alan ortaya çıkarmış, karlı ve verimli olacağı düşünülmektedir. Müşteriler varlıklarını kazançlı bir şekilde değerlendirmeleri için yatırım fonların alım-satım kuralları çerçevesinde iyi yönlendirilmeleri gerekmektedir. Kuralların bilinmesi hem müşteri hem de piyasa sektörü açısından faydalı olmaktadır (TKBB, 2017)

2.4. MÜTÜEL SİGORTA

“Mütüel (Karşılıklı) sigorta kavramı, benzer alanlarda ticari faaliyette bulunan üyeler, birbirinin sigortacısı olması ve bir hasar durumunda üyelerin çabalarıyla oluşturulmuş fonun kullanılması ilkesine göre uygulanan özel bir sigorta sözleşmesidir. Sigorta sözleşmelerinde karşılıklık esastır. Sigorta yaptırımlar tarafından oluşan fonlar, hasar ya da tazminat durumunda polise satın alan kişilere geri ödenmektedir. Fona katkı sağlayan bireyler, gerektiğinde sigorta faaliyeti sonucu, oluşan ihtiyaç fazlasından pay alabilirler. Hasar durumunda bedelini temin edebilme hakkına sahiptirler. TTK’ da sigorta sözleşmesinin md.1263/f.3’te; “Birçok üye bir araya gelerek üyelerden herhangi birinin riski karşısında kötü duruma düşmesi sonucu oluşan zararlarına garanti vermelerine "Mütüel (Karşılıklı) sigorta" denir.” Mütüel sigorta, hukuk açısından diğer sözleşmelerden farklılık göstermektedir. Bu sebeple TTK açısından mütüel sigorta, sigorta sözleşmesinin tanımının verildiği 1401. Md. yer verilmiş bu maddeyle bağımsız ayrı bir madde düzenlenmiştir” (Demirci, 2018, s. 396-398).

2.5. KOOPERATİF SİGORTACILIĞI

Aynı veya benzer risklere karşı bireyler ya da kurumlar bir araya gelerek kooperatifçilik kurallarına uygun hareket etmeleri olarak tanımlanmaktadır. Kooperatif sigortacılık sisteminde, bireylerin ya da kurumların ortaklıkları eşittir. Sigortacılık kanunlarına göre poliçe düzenlemesi yapılmakta, risk gruplarına göre belirlenen primler ödenmektedir. Birbirlerinin çıkarlarını koruyacak şekilde hareket ederler. Dönem sonunda ortaklık ve primlerden elde edilen gelirler, ödenen hasarlar ve yapılan masraflar düşüldükten sonra kalan tutarlar ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi için alternatif yatırım araçlarda değerlendirirler. Türkiye’ de ilk kez Halk Bankası öncülüğünde 1958 yılında Esnaf ve Sanaatkarlar Kooperatifi ve elliden fazla esnaf ve sanatkarların ortaklığı ile kooperatif sigorta olan Birlik Sigorta Kooperatif şirketi kurulmuştur. 1997 yılında sigorta kooperatifi, anonim şirkete dönüştürülmüştür. 2010 yılından itibaren Halk Sigorta A. Ş. olarak değiştirilmiştir. Sigorta kooperatiflerinin kuruluşu, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu açısından, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nca, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu gereğince de, Hazine Müsteşarlığı’nın 24.08.2007 tarihli 26623 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanmış bulunan Sigorta Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmeliği 5’nci maddesine göre değerlendirilir. Bilindiği üzere sigorta kooperatifleri ani kuruluş hükümlerine tabidirler. Diğer bir ifade ile kooperatifçe düzenlenmiş bulunan ana sözleşmesinde belirlenen sermayenin tamamı kurucu üyelerce taahhüt edilmesi zorunludur. 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 98’ci maddesine,” Bu kanunda aksine açıklama olmayan hususlarda Türk Ticaret Kanunu’ndaki anonim şirketlere ait hükümler uygulanır.” İfadesiyle, anonim şirket hükümlerine atıfta bulunmuştur. Sigorta kooperatiflerinin kuruluş sermayesinin belirlenmesinde, 1163 sayılı K.K. ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu’nun birlikte yorumlanması gerekmektedir. Diğer bir ifade ile ortaklardan toplanacak olan ortaklık payları, sigorta kooperatiflerinin kuruluş sermayelerini oluşturmaktadır (Resmi Gazete, 2017).

Kooperatif sigorta, Türkiye’ deki sigorta sektörü için ihtiyaç olduğu görülmektedir. Türkiye’ de kooperatif sigortacılığının kurulması, yaygınlaşması ve faaliyetlerine devam etmesi Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü ve Hazine Müsteşarlığı Sigorta Genel Müdürlüğü bu sistem hakkında olumlu çalışmaları olduğu bilinmektedir. Kooperatif sigortacılığı, sigorta sektörü yerli

yatırımların desteklenmesi büyük önem taşımakta ilerleyen dönemlerde bu kooperatifler sigorta sektöründe önemli bir paya sahip olacak ve istihdam imkânı sağlayacağı düşünülmektedir. Ülkemizde kooperatif sigortacılığı yanlış anlaşılmakta genellikle yapı kooperatifçiliği ve tarım kooperatifçiliği sigorta uygulamalarıyla karıştırılmaktadır. Geçmiş dönemlerde kooperatif yöneticileri, yapı kooperatifçilik sistemindeki müteahhitler gibi çalışmalarını sonucu bireylerin mağdur olması kooperatifçilik sisteminin doğru uygulanmadığı görülmektedir (Sungur, 2015, s. 51-52).

Türkiye’ de 2011 yılı itibarıyla iki tane kooperatif sigorta ruhsatı alınmış ve faaliyetlerine başlamıştır. Toplam ortak sayıları yaklaşık bir milyondur. Bakanlığımız ve Hazine Müsteşarlığı bir araya gelerek kooperatif sigortacılığı ve katılım kooperatif sigortacılığı için mevzuat çalışması yapmaları gerekmektedir (Ticaret Bakanlığı, 2020)

2.6. KATILIM SİGORTACILIĞI

“Tekafül ve katılım sigortacılığı olarak kullanılan kavram, ülkemizde genellikle katılım sigortacılığı olarak kullanılmaktadır. Katılım sigortasının temel amacı, sigortalılar karşılıklı yardımlaşma ile bir araya gelerek toplanan fonları riske maruz kalmış bireyler tarafından kullanılmasıdır. Farklı bireyler birleşerek içlerinden riske maruz kalan katılımcının zararlarının karşılanması üzerine yaptıkları sözleşmelerdir. Bu sistem ile toplanan paralar yardımlaşma sandığında veya prim havuzunda biriktirilir. Riskin oluşması durumunda zararlar bu havuzlardan karşılanır”

“Tekafül, Arapçada paylaşılan sorumluluk anlamına gelmektedir. Sigortanın İslami kurallara uygun olması, şirket hisse sahiplerine göre değil sigorta poliçesi sahiplerine göre uygun olması gerekmektedir. Sigorta şirketi sözleşme süreleri, ücretleri, primleri ve karları gibi konuları önceden bilinmesi gerekmektedir. Sigortada riskin oluşması durumunda kabul edilen zararların karşılanması için işbirliğine gerek duyulmadan, risk fonunun kullanılmasını sağlayacak gelirler önceden belirlenen oranlara göre bireylere veya şirketlere paylaşmalıdır” (Kwon, 2007, s. 62).

İslami Finansal Kuruluşlar için Muhasebe ve Denetim Kurumu (AAOIFI) yayınladığı standartlarda katılım sigortanın tanımı yapılmıştır. Katılım sigorta, farklı risklerin oluşması durumunda hasara uğrayabilecek bireylerin bir araya geldikleri bir anlaşma sistemidir. Bu amaç doğrultusunda bireyler bağış olarak para katkılarına sunar

ve bu katkılar ile tüzel kişiliğe sahip, bağımsız maddi zorunluluğu olan bir fon oluştururlar. Bu fonlar, belirli bir tutar karşılığında, bireyler arasından belirlenen bir grup veya bir sermaye şirketi tarafından sigortacılık işlemlerini ve yatırımlarının yapılması amacıyla yönetilmektedir (Çidem & Ertaş, 2018, s. 368-369).

Katılım sigortacılığı dünya üzerinde ilk uygulamaları 1979 yılında görülmüştür. Dünya üzerinde bu uygulamaların benzeri ülkemizde de görülmeye başlanmıştır. Ülkemizde katılım bankaların gelişmesi ve artmasıyla katılım sigortacılığına talep görülmeye başlanmıştır. İslami kurallara hassasiyeti olan, katılım banka müşterisi olan bireyler katılım sigortacılığını bu kanaldan duymuş ve talep etmiştir. Katılım bankaları, katılım sigorta poliçesi satışında büyük bir potansiyele sahip olduğunu söyleyebiliriz (Özüdoğru, 2017, s. 9)

“1970 yılının ilk aylarında müslüman ülkelerde finansal işlemleri önemli boyutlara ulaşmış, batı toplumlarında uygulanan ve İslami kurallara uymayan sisteme karşı yoğun arayışlar başlanmış ve bu süreç sonunda farklı İslami finansal kurumlar oluşturulmuştur. Bu süreç ile birlikte İslami kurallara uygun bir sigortacılık sisteminin kurulması amaçlanmıştır (Maysami & Kwon, 1999, s. 109-132). İlk kez 1979 yılında Sudan’da başlayan ve tekafül olarak adlandırılan, katılım sigortacılık sistemi sonrasında Suudi Arabistan ve daha sonra birçok müslüman ülkelerde uygulamaya başlamış bir sistem olmuştur” (Wahab, Lewis, & Hassan, 2007, s. 372).

Katılım Sigortacılığının Genel İlkeleri;

- Yardımlaşmanın ön planda olması
- Havuzda toplanan katkı primleri, sigorta şirketlerine ait değildir. Katılımcılara ait olmasıdır.
- İslami kurallara uygun faizsiz piyasalarda değerlendirilir.
- Katılım sigortacılığının mevzuata uygunluğunun danışma komitesi tarafından kontrol edilmesidir.
- Katılım sigortacılığında yapılan tüm iş ve işlemler danışma komitesinin onayı ile yürürlüğe alınmasıdır.

Türkiye’ de katılım sigortacılık sektöründe sigorta şirketi sayılarına baktığımızda 2014 yılında hayat dışı branşlarda faaliyet gösteren sigorta şirketi sayısı 2, hayat branşlarında faaliyet gösteren sigorta şirketi sayısı 2’ dir. 2017 yılında katılım sigortacılık alanında faaliyet gösteren sigorta şirketi sayısı 4’ tür. 2019 Mayıs ayı sonu itibarıyla baktığımızda ise hayat dışı branşlarda faaliyet gösteren sigorta şirketi sayısı 9’ a yükselmiş, hayat branşlarında faaliyet gösteren sigorta şirketi sayısı 5’ e yükselmiştir. 2019 Mayıs sonu itibarıyla katılım sigortacılık alanında faaliyet gösteren sigorta şirketi sayısı 14’ e yükselmiştir (Türkiye Sigortalar Birliği, 2019).

Tablo 1: 2014-2019/5 Yılları Arasında Katılım Sigortacılığı Şirket Sayıları

KATILIM SİGORTA ŞİRKET SAYISI	2014	2015	2016	2017	2018	2019/5
Hayat Dışı Branşlarda Faaliyet Gösteren Sigorta Şirket Sayısı	2	4	4	4	4	9
Hayat Branşlarda Faaliyet Gösteren Sigorta Şirket Sayısı	2	4	4	4	4	5
Toplam	4	8	8	8	8	14

(Türkiye Sigortalar Birliği, 2019)

Türkiye’ de faaliyette bulunan katılım sigorta şirketlerinin brüt prim üretimlerine bakıldığında 2014 yılsonu ile 2019 Mayıs ayı sonu itibarıyla katılım sigortacılığın toplam sektör içindeki verileri tablo 2’ de gösterilmektedir. Tablo 2 incelendiğinde Türkiye’ de her geçen yıl katılım sigortacılık sektörünün yaklaşık dört kat artmıştır.

Tablo 2: 2014-2019/5 Yılları Arasında Katılım Sigortacılığı Verileri

KATILIM SİGORTACILIĞI VERİLERİ	2014	2015	2016	2017	2018	2019/5
Hayat Dışı	380.348.970	516.200.460	1.019.281.828	1.269.232.324	2.158.876.238	1.497.759.294
Hayat	3.373.073	17.052.565	26.329.452	46.622.998	72.684.473	79.606.062
Toplam	383.722.042	533.253.025	1.045.611.280	1.315.855.322	2.231.560.711	1.577.365.356

(Türkiye Sigortalar Birliği, 2019)

2.6.1. Katılım Sigortacılığı Mevzuatı

Katılım sigortacılığına, mevzuatta açık bir şekilde yer verilmemesi, kimi sigorta şirketlerinin pencere usulü sigorta hizmetlerine yönelmiş, farklı bir şirket kurmalarına gerek kalmadan katılım sigortacılığı hizmetleri vermişlerdir. Bu sistem pencere usulü

sigortacılık ile ifade edilmiştir. Katılım sigortacılığıyla ilgili bir düzenlemenin olmaması uygulamada belirsizliğe yol açmış, sigorta şirketlerinin faaliyetlerinde farklılık göstermelerine neden olmuştur. Geleneksel ve katılım sigortacılık arasındaki farklılıklar için katılım sigorta sisteminin, sigorta kanunu çerçevesinde hizmetlerini yerine getirmek için sistemin gelişmesinde engelleyen önemli bir etmen olmuştur. Hazine Müsteşarlığı bu hususları dikkate alarak katılım sigortacılık faaliyetlerini yasal bir zemine oturtmak ve körfez sermayesini ülkemize çekmek için yasal düzenlemeler yapmıştır. Katılım sigortacılığı bu yönetmelikle sigorta mevzuatında hukuki dayanak kazanmıştır. Katılım sigortacılık sektörünün gelişmesi için Hazine Müsteşarlığı tarafından Eylül 2017 tarihli ve 30186 Sayısı ile “Katılım Sigortacılığı ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” resmi gazete yayımlanmıştır” (Resmi Gazete, 2019).

Yönetmeliğin amacı ve kapsamı;

1) Amaç, katılım sigortacılığın işleyişi, gelişimi, takibi ve sistemin güvenilirliğinin sağlanması ile bireylerin menfaatlerinin korunması bakımından katılım sigortacılığı hizmetlerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

2) Yönetmelikte hüküm olmayan durumlarda sigortacılık mevzuatı hükümleri uygulanır.

3) Yönetmelik, katılım sigortacılık alanında faaliyet gösteren şirketler ile katılım sigortacılığında bulunan gerçek ve tüzel kişileri kapsar.

Yönetmeliğin 3.md. katılım sigortacılığı hizmetlerinde bulunan sigorta şirketleri; Mudarebe Yönetim Modeli, Vekâlet Yönetim Modeli ve Vekâlet/Mudarebe Karması (Hibrit) Modelleri çerçevesinde hizmetlerde bulunabilirler. (Resmi Gazete, 2017).

Katılım sigortacılık faaliyetlerinde bulunan şirketler, yaptıkları hizmetlerin mevzuata uygun olması ve takibinin yapılması amacıyla sigorta şirketleri tarafından danışma komitesi oluştururlar. Faaliyetleri dışarıdan hizmet alım yolu ile gerçekleştirirler. Danışma Komitesinin amacı sigorta şirketlerinin yatırım faaliyetlerinin, uygulanan politikalarının, mevzuata uygunluğunun değerlendirilmesi ve uygunluğuna onay vermesidir. Danışma Komiteleri sigorta şirketlerinin yönetim kuruluna bağlıdır. Komiteden beklenen bağımsız olarak hareket etmesi, sigorta şirketlerinin tüm finansal işlemlerinin İslam Hukukuna ve katılım finans prensiplerine uygunluğunu denetlemesidir. Her sigorta şirketi tarafından konulması zorunlu olan yarı bağımsız

organlardır. Bu komitede görev alan üyelerin bilgileri internet sitesinde yayımlanması gerekmektedir (Öner, 2018, s. 67-69).

Katılım sigortacılık alanında faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin dikkat etmesi gereken hususlar;

Katılım sigorta şirketleri bireylerin ödedikleri primlerden gelirler biriktirilmesi, tazminat veya birikim ödemelerinin yasal yükümlülüklere dahil olması, yapılan harcamaların ve giderlerin karşılanması için risk fonları oluştururlar. Sigorta firmaları fon risklerini yönetmek amacıyla reasürans veya katılım reasürans koruması satın almak için Danışma Komitesinin onayının almak ve bireylerin bu konu hakkında bilgilendirilmelidir. Firmalar, yönetmelikte belirtilen yönetim modellerin (mudarebe, vekalet, hibrit ve vekalet-vakıf) komite tarafından kabul edilen başka bir yönetim modeline uygun olarak faaliyetlerde bulunabilecekler, hangi yönetim modelinin uygulanacağı sigorta sözleşmelerinde belirtilecektir. Firmalar, fonları yönlendirdikleri yatırım araçların durumuna göre tutarları ve getiri sonuçlarına ilişkin bilgileri yıllık faaliyet raporlarında yayımlamaktadırlar. Fonların yöneticisi olan sigorta firmaları, katılım sigortacılık alanında sundukları her ürünün riskine yönelik, doğru fiyatlandırma yapmakla yükümlüdürler. Fonların, yasal ve idari yükümlülüklerini yerine getirmekte yetersiz kalırlar ise firmalar yaşanan açıkları likidite imkanlarıyla kapatmaları gerekmektedir. Bu imkanlar karşılığında geri alınan tutarlar, internet sitelerinde duyururlar. Sigorta faaliyetleri ile ilgili bütün masraf ve komisyon ücretleri, katılımcılar adına şirketler fon üzerinden karşılayacaktır. Firmalar fonun gelir ve harcama kalemlerini yıllık dönemler itibarıyla web sitelerinde yayımlamak zorundalar. Firmalar, her dönem sonunda katılım ilkelerine uygun olarak bakiye hesaplaması yapar ve fonda oluşan açık ve fazlalıkları web sitelerinde duyururlar. Hesaplama sonunda bakiye fazlası olması halinde, bir sonraki dönemde primlerin düşürülmesi için kullanılır. Gelecekte tahmin edilmeyen risk grupları için ihtiyat fonu ayrılmakta, kalan kısmın tamamı ya da bir kısmı bireyler arasında paylaştırılmaktadır. İhtiyat fonundan ayrılması halinde ise bu fonda biriken tutarlar hiç bir surette firmaların sermaye sahiplerine kar payı olarak dağıtılmayacak ve dağıtılabılır bakiye hesabı dikkate alınmayacaktır (Öner, 2018, s. 67-69).

2.6.2. Katılım Sigortacılığı Modelleri

Katılım sigortacılığı çok geniş uygulamaları vardır. Ülkelerde farklı uygulamaları bulunmakta İslami kurallar çerçevesinde uygulanmış ve bunun sonucu olarak dört çeşit katılım sigortacılık modeli uygulanmaya konulmuştur. Bu modeller; Mudarebe, Vekalet, Hibrid (Karma) ve Vekalet Vakıf Modelleridir (Sürer & Akpınar, 2018, s. 415).

2.6.2.1. Mudarebe Modeli

Genellikle Malezya ve Endonezya ülkelerinde uygulanan bir modeldir. Bu modelde, şirketlerden toplanan primler işletmenin idaresinde ve sorumluluğunda girişimci gibi davranır ve islami kurallara uygun yatırım araçlarında değerlendirilir. Dönem içinde meydana gelen hasarlar burdan karşılanmaktadır. Şirketin diğer giderleri ise kendi hesabından karşılanır. Dönem sonunda havuzda kalan paralar, katılımcılar arasında oranları dahilinde paylaşılır. Mudarebe modelini uygulamada anlaşılan sigorta şirketleri ile katılımcılar arasında sözleşme imzalanır (Aslan, 2015, s. 93-117).

2.6.2.2. Vekalet Modeli

Bu modelde şirket, poliçe satın alan katılımcının vekili olarak hareket eder, belirlenmiş bir ücret tutarı vardır, bu tutar dönem başında belirlenir. Primler havuzda toplanır, hasar meydana gelmesi durumunda, hasarlar burdan karşılanır. Primler islami kurallara uygun yatırım fonlarında değerlendirilir. Dönem sonunda kalan paralar katılımcılara geri iade edilir (Yıldırım, 2014, s. 49-58).

2.6.2.3. Hibrid (Karma) Model

Mudarebe ve Vekalet modellerinin karışımıdır. Ülkelerde sıklıkla kullanılan bir modeldir. Bu modelde, teknik olarak sigortacılık işlemlerinde Vekalet Modeli uygulanır, mali olarak sigortacılık işlemlerinde ise Mudarebe Modeli uygulanmaktadır (Özüdoğru, 2017, s. 8).

2.6.2.4. Vekalet Vakıf Modeli

Sigorta şirketi dönem başında vakıf kurar. Katılımcılar kurulan vakıfa fon katkısında bulunurlar. Diğer sigortacılık faaliyetleri Vekalet Modelin aynısıdır (Sürer & Akpınar, 2018, s. 416).

2.6.3. Katılım Sigortacılığı Standartları

Türkiye’ de katılım sigortası adıyla bilinen tekafül, yardımlaşma esasına dayalı olarak yapılan karşılıklı sigortalardır. Bireyler bir araya gelerek, içlerinden birinin veya bir kaçının zarara maruz kalması ve zararın temin edilmesi için kendi aralarında yaptıkları yardımlaşmadır. Bu sistem ile toplanan paralar, prim havuzunda birikir, poliçe sahiplerinin zarara uğraması halinde, poliçe sahiplerin zararları prim havuzundan karşılanmaktadır. Risk fonundaki birikimler, faizsiz yatırım araçlarında değerlendirilir. Şirketler hizmetlerini faizsiz ilkelere göre hareket etmekte katılımcıların menfaatlerini korumaktadır. İslami fıkıh alanında uzman olan kişiler Danışma Komitesine seçilir, bu kişilerin görüşleri alınarak denetlenmeler yapılmaktadır. Katılım sigortacılığında asıl amaç yardımlaşmadır. Toplanan paralar poliçe sahiplerine aittir (Neova, 2019).

2.6.4. Katılım Sigortacılığı ve Geleneksel Sigortacılığın Karşılaştırılması

Geleneksel sigorta toplanan primlerle katılımcıya belli bir tutar karşılığında garanti satın almaktadır. Katılım sigortacılığında ise toplanan primler bağış olarak alınmaktadır. Toplanan bağışlar havuzda biriktirilir ve zarara uğrayan poliçe sahiplerinin zararları bu havuzdan karşılanır (Sürer & Akpınar, 2018, s. 414).

Katılım sigorta, geleneksel sigorta da bulunan tüm sigortacılık işlemleri bulunur. Poliçelerden alınan primler, uygun yatırım araçlarında değerlendirilerek elde edilen kazançlar havuza aktarılır. Poliçe dönemi sonunda, havuzda fazladan bir para kalır ise katılımcılara, katılım oranları tutarında paralar iade edilmektedir (Dilek, 2017).

Katılım sigortacılık ve geleneksel sigortacılık sisteminin ortak noktaları bulunmasına rağmen, bazı sigorta faaliyetlerinden ayrılmaktadırlar. Her iki sigortacılık sisteminin ortak yanı katılımcıların menfaatleri, iyi niyetleri, tazminatları ve hasarları karşılanmalarıdır (İlhan, 2019).

Katılım ve Geleneksel Sigortacılık Sisteminin Karşılaştırılması

- Katılım sigortacılık sisteminde yardımlaşma ve dayanışmayı temel alır, geleneksel sigortacılık sisteminde ise ticari kazanç ön plandadır.

- Katılım sigortacılık sisteminde, şirketin hizmetleri İslami kurallara uygunluğu ve kontrolünü danışma komiteleri yapar, geleneksel sigortacılıkta ise danışma komiteleri yoktur.
- Katılım sigortacılıkta risk paylaşımı vardır, geleneksel sigortacılıkta risk aktarımı vardır.
- Katılım sigortacılık sisteminde katılımcıların ödedikleri primlerle katılımcıların tazminat ve birikim ödemeleri için risk fonu oluştururlar, geleneksel sigortacılıkta ise risk fonu bulunmamaktadır.
- Katılım sigortacılık sistemi islami açıdan yasak olan alanlara güvence vermez, geleneksel sigortacılıkta ise islami kurallara uygunluğu yoktur.
- Katılım sigortacılığında risk fonundaki bulunan tutarların İslami kurallara uygun yatırım araçlarında değerlendirilir, geleneksel sigortacılıkta böyle bir zorunluluk yoktur.
- Katılım sigortacılık sisteminin anlayışında katılımcılar risk fonundan sorumludurlar ve sigorta şirketi sadece yönetim ücreti alır, geleneksel sigortacılıkta ise primler şirkete aittir (İlhan, 2019).

2.7. KATILIM EMEKLİLİK SİSTEMİ

2.7.1. Bireysel Emeklilik Sistemi

Bireysel emeklilik sistemi, mevcut durumda kamu sosyal güvenlik sistemine ek olarak bireylere emeklilik döneminde gelir sağlamayı amaçlayan özel bir tasarruf sistemidir. Gönüllülük esasına bağlı olarak katılım sağlanır. Bu sisteme devlet tarafından da katkı verilmektedir. Burdaki amaç, bireylerin emeklilik dönemlerinde hayat şartlarının daha iyi olmasını sağlamak, düzenli bir şekilde yatırım ve birikim yapmalarını ve desteklemektir (Katılım Emeklilik, 2019).

On sekiz yaşını tamamlamış herkes, bu sistemde dahil olabilir. Sistemde en az on yıl durmak şartıyla, 56 yaşını tamamladıktan sonra bireysel emekliliğe hak kazanmaktadır. Bireysel emeklilik sistemine ya da herhangi bir sosyal güvenlik sistemine dâhil olmayanlarda bu sisteme katılabilmektedir (Katılım Emeklilik, 2019).

2.7.2. Katılım Emeklilik Sistemi

Bireysel emeklilik sistemi, çalışma hayatı boyunca düzenli olarak tasarruflarını uzun vadede yatırıma yönlendirmesi, emeklilik döneminde ekonomik olarak rahat olabilmesi için tasarruflarını güvenli bir şekilde yapması ve tasarruflarını yatırıma dönüştürmesini sağlayan emeklilik sistemidir. Bu özel emeklilik sistemiyle, yatırım ve tasarruflar yaparak oluşan birikimlerini emeklilik yaşantısında ister emekli maaşı olarak isterse toplu para olarak alabilirler.

Bireysel emeklilik sistemin özellikleri;

- Kişinin isteğine bağlıdır.
- Sosyal güvenlik sistemin tamamlayıcısıdır.
- Şartları sağlayan herkes bireysel emeklilik sistemine dahil olabilir.
- Uygulamada devlet katkısı mevcuttur.
- Bireysel katkıya ve emekliliğe yatırım yapmaya dayalı bir sistemdir.

Bireysel emeklilik sisteme giriş zorunlu değil, sistemden çıkışta kişinin inisiyatifine bırakılmıştır. Katılımcı istediği zaman bireysel emeklilik sisteminden ayrılabilir. Yatırılacak katkı payı tutarı katılımcının tercihine bırakılmıştır. Faiz hassasiyeti olan bireylerin katılım hesaplarına, katılım bankacılık ilkelerine göre hisse senetlerine, uygundur onayı alınmış kamu ve özel sektör, sukuka (kira sertifikalarına) dayalı emeklilik yatırım fonları oluşturulmuştur. Bunların dışında sarf akdi kurallara uygun olarak döviz, gayrimenkul ve emtiaya yatırımlar yapılmasında faiz bulunmamaktadır. Faizsiz bireysel emeklilik, danışma kurulu onayından geçmiş, dini kurallara göre alım satım sözleşmelerine izin verilmiş, faizsiz ve katılım bankacılığı ilkelerine uygun olduğu hakkında görüş alınarak yatırım yapılmaktadır. Katılım Emeklilik, faizsiz bireysel emeklilik ilkelerine uygun olarak hizmet vermektedir. Faizsiz emeklilik yatırım fonların içerisinde bulunan finansal araçlar şu şekilde değerlendirilebiliriz (Katılım Emeklilik, 2020).

- Katılım bankalarında katılım hesaplarının açılması
- Katılım hesapların içeriğine uygun hisse senetlerine yönelmesi
- Döviz ve kıymetli madenler
- Faizsiz menkul kıymet yatırımlarına

- Türkiye veya yurtdışında ihraç edilen sukuk ve faizsiz borçlanma araçları v.b

2.7.3. Katılım emeklilik Fonları

Emeklilik sistemi faizli ve faizsiz fon seçeneği olarak sunulan, emeklilik için ödenen katkı payların değerlendirilmesi amacıyla emeklilik şirketleri tarafından kurulan yatırım fonlarıdır. Fonun yatırım hedefi, faiz içermeyen yatırım araçlarına yer vererek, yatırım araçların çeşitlendirilmesi ve uzun vadede istikrarın hedeflemesidir. Değişen piyasa şartlarına göre yatırım araçlarının bir kısmı ya da tamamına yatırılarak uzun vadede istikrarlı bir getiri elde edilmesi hedeflenmektedir (Fiba Emeklilik, 2020).

2.8. KATILIM REASÜRANSI (RETEKAFÜL)

Reasürans, sigorta firmaların sigortacılık faaliyetlerinde üstüne aldıkları riskleri ve bu riskleri üstlenecek başka firmalara (reasürans şirketlerine) tamamını ya da bir kısmını devrederek yükümlülüklerini paylaşmasıdır. Bu şekilde sigorta firmaları sundukları hizmetlere garanti vererek genişletme imkanı vermektedir (Katılım Emeklilik, 2019).

Retekafül uygulaması, katılım sigortacılığı ile toplanan riskleri daha büyük firmalar ile paylaşarak riski paylaşma mantığına uyarlamasıdır. Bu bakımdan reasürans, sigortanın sigorta edilmesi mantığına çok benzemekte, Swiss Reinsurance gibi büyük reasürans firmaları retekafül hizmeti veren grup firmaları (örnek, Swiss Retakafül) kurmaya başlamışlardır (Tekafül Sigorta, 2011).

2.8.1. Reasürans Sistemi

Sigorta yapılmış, risklerin bir bölümü ya da tamamının sigorta ettirilmelidir. Sigorta şirketleri, teminat verdikleri riskler ile büyük zararların aynı döneme gelmemesine ve hasarların ödenmesinde zorluk çekilmemesi için reasürans yaptırırlar. Reasürans sistemi, sigorta şirketlerin sermaye yapıları, işletmenin sahip olduğu kaynaklar ve ekonomik açıdan zorlanmamaları bakımından sigortalama imkanı vermektedir. Risklerin sigorta yapılma işlemi sedan şirketleri tarafından yapılır. Sedan şirketleri, riskleri devralan şirketlerdir. Reasürör, riskin bir kısmı ya da tamamının sigortalamasıdır. Reasürans sözleşmesinin şartları gereği zarar meydana gelmesi durumunda reasürör şirketler, sedan şirketlerini sorumlu tutmaktadır. Reasürans risklerin

tümünü reasörür şirketlere devretmektedir. Bu sistemde sedan şirketlerine yüklenen riskin, reasörür şirketlerine aktarılmayan risklere saklama payı (konservasyon) denir (Nomer & Yunak, 1998, s. 7)

Saklama payı (Konservasyon) unsurları;

- İşletmenin sahip olduğu kaynaklar
- Sigorta anlaşma sayıları
- Zarar edebilme ihtimali
- Risk tecrübeleri
- Kurumun politikaları
- Sermaye yapısı

(Erkök, 2018, s. 401)

Sigorta şirketi saklama payı unsurların zaman içinde değişebilmektedir. (Erkök, 2018, s. 401).

2.8.2. Reasürans Yöntemi

Reasürans yöntemini, Zorunlu Reasürans ve İhtiyari Reasürans olarak iki ana başlıkta inceleyebiliriz.

2.8.2.1. Zorunlu Reasürans

Sigorta şirketleri, yapılan reasürans sözleşmeleriyle kendilerini garanti altına almaktadırlar. Yapılan tüm risk sözleşmeleri reasörür şirketlerine devredilmekte, Sedan şirketleri yapılan sözleşmeler gereği, riskin bir bölümünü devir alır. Reasörür şirketleri devredilen riski kabul etmeme hakkı bulunmamaktadır. Bu sedan şirketleri açısından tüm riskin devri için teminat sağlarken, reasörür şirketleri için riski araştırma, seçme ve red etme hakkını ortadan kaldırmaktadır (Erkök, 2018, s. 402).

2.8.2.2. İhtiyari Reasürans

Riskin tek olması durumunda reasürans şirketleri fakülatif reasürans (resasürans anlaşması yapan şirket) sözleşmesi yapmaktadırlar. Bu sözleşmeler hem sedan şirketleri hem de reasörür şirketlerini, her sigorta anlaşmasında karar alma yetkisine sahip oldukları için kendilerini koruyabilmektedirler. Reasörür şirketler riski kabul etme veya kabul

etmeme hakkına sahiptirler. Bu sebeple reasürör şirketleri, tüm risk grupları için bilgi sahibi olması gerekmektedir (Karaca, 1994, s. 88).

2.8.3. Rasürans Türleri

Reasüransın bölüşümlü ve bölüşümlü olmayan reasürans olarak ikiye ayrılmaktadır. Bölüşümlü reasürans kendi içinde kot-par ve eksedan reasürans; bölüşümlü olmayan reasürans ise, hasar fazlası ve toplam hasar fazlası reasürans olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

2.8.3.1. Bölüşümlü Reasürans

Sigorta şirketleri, reasürans sözleşmeleri açısından teslim etmeyi kabul ettiği tüm riskler, önceden belirlenmiş orana göre devir ve taraftarlar arasında prim ve hasar tutarları bu oranlar üzerinden yapılmaktadır. Sigorta şirketleri açısından zorunlu kabul gören reasürans sözleşmeleridir. (Erkök, 2018, s. 402).

2.8.3.1.1. Kot-Par Reasürans

Sigorta şirketleri belirlenen tüm riskler değişmeyen yüzde oranları üzerinden reasürör şirketlerine devir etmektedir. Reasürör şirketlerin kabul ettiği riskler kot-par limit adı verilir. Bu limitin altında kalan riskler sedan şirketleri, reasürör şirketlerine devir etmektedir. Kazançları oranlar dahilinde de paylaştırılmaktadır (Nomer & Yunak, 1998, s. 172).

2.8.3.1.2. Eksedan Reasürans

Bölüşmeli reasürans sözleşmelerinin sürekli kullanıldığı biçimdir. Sedan şirketleri, önceden belirlenen limitleri aşan sorumlulukları reasürör devir eder. Reasürans şirketleri, devir edilen işlemleri kabul etmek zorundadır. Prim ve hasarları belli oranlar dahilinde kabul eden şirketler arasında paylaşıldığı, eksedan sözleşmelerinde sedan şirketleri saklama payı, dilim adı verilen miktarların sayısını belirlenmektedir. Eksedan sözleşmelerinde saklama payı sabit tutar değildir. Sedan şirketleri, hasar ihtimalinin az olan risklerde saklama payı, yüksek hasar ihtimalleri olan riskleri düşük tutma hakkına sahiptir (Türkiye Sigortalar Birliği, 2019).

2.8.3.2. Bölüşümsüz Reasürans

Herhangi bir risk olayının ortaya çıkma ihtimaline karşı hasarların belli bir miktarının sigorta şirketlerine yüklendiği reasürans sözleşmelerdir. Bu sözleşmeler, risk veya riske karşılık olan risk primi söz konusu olmamaktadır. Reasörür, zarar miktarının önceden belirlenmiş limiti aşması halinde zarar ödemelerinden sorumlu tutulmaktadır (Türkiye Sigortalar Birliği, 2019).

2.8.3.2.1. Hasar Fazlası Reasürans

Sigortacının yaptığı işlemlerden kazandığı primin belli bir kısmının karşılığı olarak, yaptığı işlemler sonucunda ortaya çıkan zararların önceden tespit edilmiş tutarları geçen kısmını karşılanmayı garanti etmektedir. Hasar fazlası reasüran ve bölüşmeli reasürans sözleşmeleri arasındaki fark, sadece zarara ilişkin sözleşmelerdir. Birden fazla alan için uygulanabilir, sigorta şirketlerinin korunması bakımından oldukça etkili olan sözleşmelerdir (Türkiye Sigortalar Birliği, 2019).

2.8.3.2.2. Toplam Hasar Fazlası Reasürans

Sigorta şirketlerinin yıl boyunca ödedikleri zararları karşılamak için yaptığı sözleşmelerdir. Reasörür tek bir hasarın limiti aşması durumunda tazminat sorumluluğu bulunmamaktadır. Tüm zararlar önceden belirlenen oranı aşması halinde, aşan tutar kısmını sedan şirketlerinden tazmin edilmektedir. Bu oranın aşılması sonucunda ortaya çıkmış tüm zararlar, büyük-küçük tazminat limitleri içinde, reasörürce karşılanmaktadır. Teminatın limiti hasarın yüzdesiyle ifade edilmektedir. Hasar oranı yüzde 80' i geçmesi durumunda ortaya çıkan hasarların yüzde 120' ye kadar ki kısmı karşılanır (Türkiye Sigortalar Birliği, 2019).

2.8.4. Katılım Reasürans (Retekafül)

Katılım reasürans (Retekafül) , katılım sigortası yapan şirketler tarafından kabul edilen risklerin bir kısmı ya da tümünü başka bir katılım sigorta şirketlerine devredilmesidir. Risk durumu katılım sigorta şirketleri açısından büyük önem taşımaktadır. Sürekli gelişme gösteren katılım sigortacılık sisteminde toplam risk durumu artırmaktadır. Sahip olunan kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından katılım sigortacılık hizmetlerinde, katılım reasüransın önemi artmaktadır. Katılım

reasürans sayesinde katılım sigortacılığı öz kaynak açısından sıkıntı yaşamamaktadır. Katılım reasürans şirketlerinin uzmanlık tecrübelerinden yararlanan katılım sigortacılığı, risk yönetiminde daha fazla gelişme göstererek AR-GE hizmetlerine ağırlık verebileceklerdir. Bu süreçle birlikte hızlı büyüme sürecine girebileceklerdir (Erkök, 2018, s. 406).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYGULAMA

3.1. KATILIM SİGORTACILIK SİSTEMİNİN BİREYLERİN SİGORTA EĞİLİMLERİNE ETKİSİ

Bu bölümde kaynak araştırması verilerin toplanması ve model içinde geliştirilen değişkenler ve hipotezler kurulmuştur. Bir sonraki aşamada ise verilerin araştırılması, toplanması ve değerlendirilmesi amacıyla örnekleme yöntemiyle bilgilendirme yapılmış, verilerin araştırılması ve araştırılan verilerin analizlerine yer verilmiştir.

3.1.1. Araştırmanın Konusu

Katılım sigortacılığı; bireyler bir araya gelerek, içlerinden zarara maruz kalan kişilerin zararlarının karşılanması için yaptıkları yardımlaşmadır. Bu sistem ile toplanan paralar risk fonunda birikir. Poliçe sahiplerinin zararları bu risk fonunda biriken paralarla karşılanmaktadır.

Katılım Bankaların finans sektöründe gelişme göstermesi, katılım sigortacılık sektörü için iyi bir fırsat olmuştur. Devlet bankalarında İslami finans piyasalarına girmesi ile birlikte faizsiz finans piyasaları için önemli bir dönem olmuştur. Türkiye’ de müslüman nüfusunun fazla olmasından dolayı Türkiye, İslami finans ve katılım piyasaları için büyük bir potansiyele sahip olmuştur. Bu durum Katılım sigortacılığı açısından değerlendirildiğinde Türkiye için önemli bir piyasa olacağına anlamına gelmektedir.

Türkiye’de katılım sigortacılığı Neova Şirketinin uygulamalarıyla başlamıştır. Kuveyt Türk Katılım Bankası ve Doğa Katılım Sigortası ile uygulamalar devam etmiştir. Türkiye’ de yabancı katılım sigorta şirketlerinin hizmetlerde bulunmaya başlamasıyla birlikte bu sistemden önemli gelişmeler beklemeye başlanmıştır. Yabancı Şirketler Türkiye’de katılım sigortacılığı üzerine çalışmalarda yapmaktadır. Bu durum ile birlikte katılım sigortacılık sisteminin piyasaya uyum sağlayacağı yönünde görüşler hakimdir. Türkiye’de katılım piyasasının gelişmesi, sosyal ve ekonomik kalkınma açısından çok önemlidir. Türkiye’de sigorta sektörünün sistem faiz, belirsizlik, kumar kaygısı taşıması nedeniyle sigorta yaptırmayan önemli bir kesim bulunmaktadır. Katılım sigortacılık sistemiyle sigorta yaptırmayan kesimler bu sistem ile sigorta yaptırabilirler. Bu kesimlerin tasarrufları geliştirilen sistem ile birlikte ekonomiye dahil olacaktır. Böylece,

sigortanın tabana yayılması, finansal sistemdeki riskleri daha iyi kontrol edilmesiyle, risklere karşı önemli bir sektör kazandırılmıştır.

Bu çalışmanın konusunu, bireylerin katılım sigortacılık uygulamaları hakkındaki bilgi ve farkındalık düzeylerini, sigortaya bakış açılarını, katılım sigortacılığıyla sigorta yaptırmayanlar üzerindeki etki oluşturmaktadır. Çalışmamda Çorum Hitit Üniversitesinde akademik ve idari olarak çalışan bireylerin katılım sigortacılık sistemi ile bireylerin sigorta eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının araştırmamın ana konusunu teşkil etmektedir.

3.1.2. Araştırmanın Amacı

Bireylerin özel sigortaya bakış açılarını etkileyen faktörleri ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Sigorta sisteminde bireylerin tercihlerini etkileyen faktörler bulunmaktadır. Katılım sigortacılık sistemi bireylerin, sigorta eğilimlerine etkisi, tercih sebepleri ve verilerin aktif olarak kullanılmasına destek olmaktadır. Bireylerin katılım sigortacılık sistemini seçme nedenlerini demografik özelliklerine bakılarak sorulara cevaplar aranmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma, katılım sigortacılık sisteminin üzerinde araştırılan ve kullanılan verilerle bireylerin sigorta eğilimlerine etki eden faktörleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Sigorta poliçesi yaptıranların, demografik özelliklerin katılım sigortası tercih etme sebepleri arasındaki ilişkisi araştırılmıştır.

Katılım sigortacılık sisteminde bireylerin sigorta tercihini etkileyen faktörlerin bulunması, taleplerin karşılanması, kaynakların doğru bir şekilde kullanılmasını destekleyecek önerilerin oluşturulması amaçlanmış, yapılan araştırmada, temel amaç katılım sigortacılık sisteminde bireylerin sigorta tercihini etkileyen sebepleri belirlemek, sigortacılık sistemine katkıda bulunmak ve bireylerin katılım sigortacılık beklentilerine katkı sağlamaktır.

3.1.3. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de sigortalılık oranı her geçen gün artış göstermekle birlikte uluslararası karşılaştırmalara bakıldığında bu yetersiz görülmektedir. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda Türkiye’de sigortacılık oranlarının düşük olmasının nedenleri araştırılmıştır. Sigortacılık bilincinin olmaması, sigorta primlerinin yüksek olması, zorunlu olmadıkça

sigortaya yönelmeme gibi nedenler ortaya konulmuştur. Türkiye’de bazı özel sigorta branşlarında devlet bizzat rol üstlenmektedir. Doğal afet sigortaları, tarım sigortaları, trafik sigortaları branşlarda düzenleyici, uygulayıcı rol üstlenmektedir. Türkiye’de yeni uygulanmaya başlayan ve yönetmelikle yasal hale getirilen katılım sigortacılığı İslami esaslara göre çalışan bir sigorta sistemidir. Bu sistemin sigortacılık sistemine katkısı ve etkileri önümüzdeki yıllarda daha net görülecektir. Ancak, yapılan bu çalışmada sigortaya uzak duran, faiz hassasiyeti olan bireylerin sigortacılık sistemi içine çekilebilmesi için katılım sigortacılığı sistemi ne kadar etkili olabilir? Bu sorunun yanıtını ortaya koymak önemlidir. Bu çalışmada, bireylerin katılım sigortacılık sistemi hakkındaki farkındalık düzeylerinin, sigorta eğilimlerine olan etkilerinin tespit edilmesi açısından önemlidir.

3.1.4. Araştırma Soruları

Yapmış olduğum araştırmaya yönelik belirli sorular geliştirilerek çalışmam hakkında cevaplar araştırılmıştır. Cevap aranan çalışmam için sorulan sorular aşağıda belirtilmiştir:

1. Cinsiyeti
2. Medeni Hali
3. Yaş
4. Aylık Gelir
5. Eğitim Durumu
6. Bugüne kadar özel sigorta poliçesi satın aldınız mı?
7. Son 1 yılda aşağıdaki özel sigorta branşlarından hangi/hangilerini satın aldınız?
8. Özel sigorta poliçesi satın alma neden ve/veya nedenleriniz nelerdir?
9. Özel sigorta poliçesi satın almama neden ve/veya nedenleriniz nelerdir?
10. Gelecek yıl içerisinde özel sigorta poliçesi satın almayı düşünüyor musunuz? Düşünüyorsanız, ne tür sigorta satın almayı planlıyorsunuz?
11. Otomatik Katılımlı Bireysel Emeklilik Sistemine dâhil oldunuz mu? Dâhil olduysanız fon tercihiniz hangisidir?

Çalışmam beş bölümden oluşmakta, 5’ li likert tipi ölçek ile geliştirilerek toplamda 22 soru sorulmuştur. 1. bölümde algılanan hizmet kalitesi, 2. bölümde

güvenirlilik, 3. bölümde finansal etmenler, 4. bölümde dini inançlar, 5. bölümde ise katılım sigortacılık sistemi hakkında kişilerden ölçme ve değerlendirmeler istenmiştir. Likert tipi ölçek 3' lü, 5' li, 7' li, 9' lu ve 11' li likert tipi ölçeklendirmeler kullanılabilir. En yaygın olarak kullanılan 5' li likert tipi ölçüğüdür.

1. Algılanan Hizmet Kalitesi

- Sigorta şirketlerinin sunacağı ürün ve hizmet kalitesi sigortaya yönelimi etkiler.
- Sigorta dağıtım kanallarının yaygınlığı sigortaya olan talebimi etkiler.
- Sigorta ürün çeşitliliği sigortaya olan eğilimi etkiler
- Sigorta şirketlerinin hasar ödemelerini zamanında yapmaları sigortaya olan talebimi etkiler.
- Sigorta şirketlerinin müşteri hizmetleri sigorta yaptırmamı etkiler
- Sigorta ile ilgili şikâyetlerimin zamanında çözüme kavuşturulması sigortaya olan eğilimi etkiler.

2. Güvenirlilik

- Sigorta şirketlerine güven duymadığım için sigorta poliçesi satın almam.
- Sigorta şirketlerinden tazminat alamayacağımı bildiğim için sigorta yaptırmam.
- Sigorta şirketleri sigortalıların hakkını korumadığı için sigorta yaptırmam.
- Kişisel bilgilerimin sigorta şirketleri tarafından korunmayacağını düşünürüm.

3. Finansal Etmenler

- Sigorta poliçesi satın alırken tek dikkat ettiğim poliçe fiyatıdır.
- Poliçe fiyatları yüksek olduğu için sigorta yaptırmam.
- Sigortaya ayıracak bütçem olmadığı için sigorta yaptırmam.
- Benim için sigorta teminatının kapsamı değil sigortanın fiyatı önemlidir.

4. Dini İnançlar

- İslami hassasiyetlerim sigortaya olan talebimi etkiler.
- Sigorta şirketleri İslami esaslara göre çalışırsa sigorta yaptırabilirim.
- Sigortanın kumar olduğunu düşünürüm.

5. E. Katılım Sigortacılık Sistemi

- Katılım Sigortacılık sistemi hakkında bilgi verilirse poliçe satın alabilirim.
- Sigorta poliçesi satın alırken şirketin İslami esaslara göre çalıştığına dikkat ederim.
- Sigorta Acentem tavsiye ederse katılım sigorta poliçesi satın alabilirim.
- Sigorta prim iadesi sigorta poliçesi satın almamı etkiler.
- Katılım sigortacılık sistemi sigorta yatırmamı olumlu etkiler.

3.1.5. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmamda veriler anket yardımıyla toplanmıştır. Kantitatif yöntem tekniği kullanılarak anket soruları yöneltilecek gerçekleştirilmiştir. Tesadüfi örnekleme yöntemi ile 200 ile 300 arasında görüşme gerçekleştirilmiştir. Hedef 18 yaş üstü, sigorta sahibi olan veya olmayan, erkek ve kadın bireyler arasında yapılmıştır.

Elde edilen veriler Microsoft Excel programı yardımıyla düzenlenmiş. Araştırmamda veriler SPSS paket programı yardımıyla Güvenilirlik Testi, Doğrulayıcı Faktör Analizi uygulanmıştır.

3.1.5.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmamda kullanılacak model, literatür incelemelerinde ülkemizde katılım sigortacılık alanında yeterince bilgi sahibi olmasının yada olamamasının nedenlerinin neler olduğunun ortaya koyulması amacıyla anket çalışması oluşturulmuş değişkenler arasında ilişkiler ortaya çıkarılmıştır.

3.1.5.2. Veri Toplama

Araştırmamın uygulama sürecinde verilerin toplanması için veri toplama yöntemlerinden olan anket yöntemi kullanılmıştır. Anket yönteminin uygulanmasında Hitit Üniversitesinde çalışan akademik ve idari personellerle yüz yüze doldurularak yapılmıştır. Bir aylık süre içinde toplam 252 anket doldurularak analizler yapılmıştır.

3.1.5.3. Araştırma evreni ve Örneklem

Hitit Üniversitesinde çalışan akademik ve idari personeller arasında yapılmıştır. Ana kütle geniş olması nedeniyle örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

$\alpha = 0,05$ ve $\pm 0,05$ örnekleme hataları için farklı evren büyüklüklerinden çekilmesi gereken örneklem büyüklüklerine ilişkin aşağıda rakamlar verilmektedir (Yazıcıoğlu & Erdoğan, 2004, s. 50).

Tablo 3: Örneklem Büyüklükleri

Evren Büyüklüğü	± 0.05 örnekleme hatası		
	P=0,5 q=0,5	P=0,8 q= 0,2	P=0,3 q= 0,7
100	80	71	77
500	217	165	196
750	254	185	226
1000	278	198	244
2500	333	224	286
5000	357	234	303
10000	370	240	313
25000	378	244	319
50000	381	245	321
100000	383	245	322
1000000	384	246	323
100 milyon	384	245	323

p: Evrendeki X' in gözleme oranı, q: (1-p): X' in gözlenmeme oranı

d= Örnekleme Hatası

Hitit Üniversitesinde 2019 yılsonu itibarıyla akademik ve idari olarak çalışan personel sayısı 1439 kişidir. Örneklem büyüklüğü $p=0,8$ ve $q=0,2$ alınarak 252 kişiye anket uygulanmıştır.

3.1.6. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler Microsoft Excel programı yardımıyla düzenlenmiş, veriler SPSS paket programı yardımıyla analiz yapılmıştır.

Araştırma verilerin analizinde araştırmaya katılanların demografik özelliklerine ilişkin istatistiksel bilgilere yer verilmiştir. Faktör ve güvenilirlik analizi yapılmış, gruplar arasında farklılık gösteren ANOVA ve T testi bulguları analizi yapılmış, değişkenler arasındaki ilişkiler korelasyon analiziyle belirlenmiş ve çoklu regresyon analizlerine ilişkin istatistiksel bilgilere yer verilmiştir.

3.1.7. Araştırmanın Bulguları

Araştırma bulguları çerçevesinde katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin, faktör analizi, güvenilirlik analizine ilişkin bulgular ve gruplar arasında farklılık gösteren ANOVA ve T testi bulguları, korelasyon ve çoklu regresyon analizlerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1.7.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Anket katılan toplam katılımcı sayısı 252 kişidir. Katılımcılara demografik özelliklerine yönelik sorulan sorulara cinsiyet, medeni hali ve eğitim durumuna cevap veren katılımcı sayısı 252 kişidir.

Tablo 4: Ankete Katılan Katılımcıların Demografik Özellikleri

	Cinsiyeti	Medeni Hali	Yaş	Aylık Gelir	Eğitim Durumu	
N	Geçerli	252	252	250	250	252
	Geçersiz	0	0	2	2	0

Yaş ve aylık gelir gibi sorulara cevap veren kişi sayısı 250' dir.

Tablo 5: Ankete Katılan Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde (%)	
Geçerli	Kadın	89	35,3
	Erkek	163	64,7
	Toplam	252	100

Ankete katılan katılımcıların 163' ünün erkek, 89' unun da bayanlardan oluşmaktadır. Katılımcıların yüzde 64,7' sinin erkek, yüzde 35,3' ünün ise bayanlardır.

Tablo 6: Ankete Katılan Katılımcıların Yaş Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde (%)	
Geçerli	≤25	6	2,4
	26-39	130	51,6
	40-54	108	42,9
	55 ve üzeri	6	2,4
	Toplam	250	99,2
Geçersiz	2	0,8	
Toplam	252	100	

Katılımcıların yaş dağılımında yüzde 2,4' ünün yani 6 kişinin ≤ 25 kısmına, yüzde 51,6' sının 130 kişinin 26-39 yaş arası, yüzde 42,9' nun 108 kişinin 40-45 yaş arası, yüzde 2,4' ünün 6 kişinin 55 ve üzeri yaş grubunda bulunmaktadır. Yaklaşık yüzde 0,8' inin geçersiz olarak tespit edilmiştir.

Tablo 7: Ankete Katılan Katılımcıların Medeni Durumu Dağılımı

		Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Geçerli	Evli	169	67,1
	Bekar	83	32,9
Toplam		252	100

Ankete cevap veren katılımcıların yüzde 67,1' inin yani 169 kişinin evli, katılımcıların yüzde 32,9' unun 83 kişinin bekar olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8: Ankete Katılan Katılımcıların Aylık Gelir Dağılımı

		Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Geçerli	0-3.000 TL	10	4
	3.001-5.000 TL	63	25
	5.001-8.000 TL	146	57,9
	8.001-10.000 TL	28	11,1
	10.001 TL ve üzeri	3	1,2
	Toplam	250	99,2
Geçersiz		2	0,8
Toplam		252	100

Ankete katılan katılımcıların aylık gelirlerine bakıldığında yüzde 4' ünün 10 kişinin geliri 0–3.000 TL arası, yüzde 25' nin 63 kişinin geliri 3.001–5.000 TL arası, yüzde 57,9' unun 146 kişinin geliri 5.001–8.000 TL arası, yüzde 11,1' inin 28 kişinin geliri 8.001–10.000 TL arası, yüzde 1,2' inin 3 kişinin ise geliri 10.001 TL ve üzeridir. Yüzde 0,8' inin 2 kişi ise aylık gelir durumunu belirtmemiştir.

Tablo 9: Ankete Katılan Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılımı

		Kişi Sayısı	Yüzde (%)
Geçerli	Ortaokul	2	0,8
	Lise	17	6,7
	Üniversite	86	34,1
	Lisansüstü	145	57,5
	Diğer	2	0,8
	Toplam	252	100

Katılımcıların yüzde 57,5' inin 145 kişi lisansüstü, yüzde 34,1' inin 86 kişinin üniversite, yüzde 6,7' nin 17 kişinin lise ve yüzde 0,8' inin ise 2 kişinin ortaokul mezunu olduğu tespit edilmiştir. Yüzde 0,8 2 kişi ise eğitim durumunu belirtmemiştir.

3.1.7.2. Faktör Analizi ve Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenilirlik Değerleri

Değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya çıkararak belirlenen ilişkinin doğruluğunu test etmek için faktör analizi kullanılmıştır. Anket çalışmamın faktör analizi için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği testi ve Barlett Küresellik testi yapılmış, örneklemin faktör analizi için yeterli olup olmadığını açıklamaktadır. KMO 0 ile 1 arasında değer alır. 1'e ne kadar yakın ise örneklemin o kadar faktör analizine uygundur. KMO değerinin 0,50 den büyük olması gerekmektedir.

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliğinin Ölçümü		0,786
Bartlett'in Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-Kare	2575,961
	Serbestlik Derecesi	231
	Anlamlılık Düzeyi	0

Örneklemin faktör analizi $0,80 \leq KMO \leq 0,70$ değerleri arasında çıkmıştır. Yukarıdaki tabloda KMO değerleri dikkate alındığında algılanan hizmet kalitesi, güvenilirlik, finansal etmenler, dini inançlar ve katılım sigortacılık sistemi ölçeklerinin birlikte faktör analizi yapıldığında orta düzey olarak değerlendirilmektedir.

KMO Derecelendirme Tablosu

Ölçüt	Açıklama
$1,00 \leq KMO \leq 0,90$	Mükemmel
$0,90 \leq KMO \leq 0,80$	İyi
$0,80 \leq KMO \leq 0,70$	Orta Düzey
$0,70 \leq KMO \leq 0,60$	Zayıf
$0,60 \leq KMO$	Kötü

Verilerin analiz için uygunluğunu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği testi ve Barlett Küresellik testi kullanılmıştır. Ankette algılanan hizmet kalitesi, güvenilirlik, finansal etmenler, dini inançlar ve katılım sigortacılık sistemi ölçeklerine

ait tek tek faktör analizi yapılmış KMO ve Barlett Küresellik testi uygulanmıştır. Bu testlere ait sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

KMO ve Barlett Küresellik Testi Sonuçları

	Algılanan Hizmet Kalitesi	Güvenilirlik	Finansal Etmenler	Dini İnançlar	Katılım Sigortacılık Sistemi
KMO Örneklem Yeterliliği Ölçümü	0,767	0,71	0,63	0,631	0,757
Barlett Küresellik Testi					
Yaklaşık Ki-Kare Testi	653,579	169,107	226,907	281,492	405,605
Serbestlik Derecesi	15	6	6	3	10
Anlamlılık Düzeyi	0	0	0	0	0

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği testi ve Barlett Küresellik testi dikkate alındığında algılanan hizmet kalitesi güvenilirlik ve katılım sigortacılığı sistemi orta düzey olarak, finansal etmenler ve dini inançlar ise zayıf olarak değerlendirilmektedir.

Bilimsel çalışmalarda güvenilirlik analizi çok önemlidir. Güvenirlik kavramı bir ölçüm aracı değil, ayrı zamanlarda yapılan uygulamalar ile aynı sonuçları vermesini ifade etmektedir. Sosyal Bilimler alanında birden fazla güvenilirlik analizi vardır. En çok kullanılan güvenilirlik analiz ise Cronbach Alpha yöntemidir. Cronbach Alpha ölçeklerin 0,60 ile 1,00 arasında olmalıdır. Cronbach değeri 0,70'den düşük olan ölçekler düşük güvenilir veya güvenilir olmayan ölçek sınıfına girmektedir. Cronbach Alpha analizi yapıldığında eğer ölçeğin güvenilirliği düşük çıkarsa öncelikle olumlu soru ağırlıklı bir ölçekte olumsuz sorulara, olumsuz soru ağırlıklı bir ölçekte ise olumlu sorulara bakmak gerekmektedir. Olumlu ve olumsuz soruları ayrı ayrı güvenilirlik analizine tabii tutmak bir yöntemken olumsuz soruların olumluya dönüştürülmesi de yaygın bir şekilde kullanılan bir yöntemdir.

Güvenirlik analizi, herhangi bir konu hakkında örneklem oluşturan birimler üzerinde veri toplamak amacı ile geliştirilen ölçme aracı ve ifadeleri kendi aralarında tutarlılık olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılmakta, ölçme aracını oluşturan ifadeler birbiriyle uyumluluk göstermesi, her ifadenin toplam değerinin bir doğrusal

bileşenin olması ve aralarındaki ilişkinin bulunmasına göre yorumlanmaktadır. Güvenilirlik analizi sonucu elde edilen güvenilirlik katsayısı 0 ile 1 arasında değer olmalıdır. Güvenilirlik analizi için kullanılan Cronbach Alpha analiz sonucunda elde edilen Cronbach Alpha katsayıları (α) aşağıda gösterilmiştir.

- $0,00 \leq \text{Cronbach Alpha} < 0,40$ ise ölçek güvenilir değil,
- $0,40 \leq \text{Cronbach Alpha} < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirlikte,
- $0,60 \leq \text{Cronbach Alpha} < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilir,
- $0,80 \leq \text{Cronbach Alpha} < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	Öge Sayısı
0,80	22

Faktörlerin analizleri sonucunda; algılanan hizmet kalitesi, güvenilirlik, finansal etmenler, dini inançlar ve katılım sigortacılık sistemi ölçeklerimin güvenilirlik değerleri birlikte analiz edildiğinde ölçeklerim Cronbach Alpha güvenilirliği $0,60 \leq \text{Cronbach Alpha} < 0,80$ arasında çıkmış ve ölçek oldukça güvenilir çıkmıştır.

Ölçeklerin Ayrı Ayrı Güvenilirlik Analizleri		
Ölçekler	Cronbach's Alpha	Öge Sayısı
Algılanan Hizmet Kalitesi	0,834	6
Güvenilirlik	0,685	4
Finansal Etmenler	0,706	4
Dini İnançlar	0,797	3
Katılım Sigortacılık Sistemi	0,803	5

Güvenilirlik analizi sonucu ortaya çıkan Cronbach Alpha katsayıları ayrı ayrı değerlendirildiğinde, güvenilirlik, finansal etmenler ve dini inançlar ölçeklerimin Cronbach Alpha katsayıları $0,60 \leq \text{Cronbach Alpha} < 0,80$ arasında çıkmış ve ölçeklerim oldukça güvenilirdir. Algılanan hizmet kalitesi ve katılım sigortacılık sistemi ölçeklerimin değerleri $0,80 \leq \text{Cronbach Alpha} < 1,00$ arasında çıkmış ve ölçeklerim yüksek derecede güvenilirdir.

3.1.7.3. Bireylerin Özel Sigortaya Bakış Açıklarına İlişkin Bulgular

Faktör analizinde ortaya çıkan değişkenlere ait ifadelerin aritmetik ortalaması ve standart sapması hesaplanarak ayrı ayrı tablolarda gösterilmiştir. Katılım Sigortacılık Sisteminin Bireylerin Sigortaya Eğilimlerine Etkisi, bireylerin özel sigortaya bakış açılarını etkileyen faktörleri ölçmek amacıyla gerekli olan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla veriler için 5'li likert ölçeği kullanılmış, söz konusu değişkenlere verilmesi istenilen cevaplar şunlardır:

- (1) Kesinlikle Katılmıyorum,
- (2) Katılmıyorum,
- (3) Kararsızım,
- (4) Katılıyorum,
- (5) Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 10: Algılanan Hizmet Kalitesi

	Geçerli	Mean	Std. Sapma
Sigorta şirketlerinin sunacağı ürün ve hizmet kalitesi sigortaya yönelimimi etkiler.	250	3,98	0,85705
Sigorta dağıtım kanallarının yaygınlığı sigortaya olan talebimi etkiler.	250	3,48	1,0068
Sigorta ürün çeşitliliği sigortaya olan eğilimimi etkiler.	248	3,5121	1,07222
Sigorta şirketlerinin hasar ödemelerini zamanında yapmaları sigortaya olan talebimi etkiler.	248	4,2702	0,92404
Sigorta şirketlerinin müşteri hizmetleri sigorta yaptırmamı etkiler.	250	3,88	0,92359
Sigorta ile ilgili şikâyetlerimin zamanında çözüme kavuşturulması sigortaya olan eğilimimi etkiler.	251	4,251	0,90153
Geçerli	245		

Tablo 10' da incelendiğinde bireylerin özel sigortadan bekledikleri hizmet kalitesine yönelik beklentiler, düşünceler sigorta şirketlerinin hasar ödemelerini zamanında yapmaları kişilerin sigortaya olan talebini etkilemesi yüksek değer çıkarken, sigorta dağıtım kanallarının yaygınlığı sigortaya olan talebi düşük değer çıkmıştır.

Tablo 11: Sigorta Şirketlerinin Hasar Ödemelerini Zamanında Yapmaları Sigortaya Olan Talebimi Etkiler

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	3	1,2	1,2	1,2
	Katılmıyorum	11	4,4	4,4	5,6
	Kararsızım	30	11,9	12,1	17,7
	Katılıyorum	76	30,2	30,6	48,4
	Kesinlikle Katılıyorum	128	50,8	51,6	100
	Toplam		248	98,4	100
Geçersiz	Sistem	4	1,6		
Toplam		252	100		

Tabloya bakıldığında sigorta şirketlerinin hasar ödemelerinin zamanında yapması ile ilgili sorulan anket sorusuna olumlu yani kesinlikle katılıyorum cevabını veren kişi sayısı 128’ dir. Hasar ödemelerinin zamanında yapılması olumlu bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 12: Güvenilirlik

	N	Mean	Std. Sapma
Sigorta şirketlerine güven duymadığım için sigorta poliçesi satın almam.	251	3,1076	1,00816
Sigorta şirketlerinden tazminat alamayacağımı bildiğim için sigorta yaptırmam.	251	2,8884	1,00971
Sigorta şirketleri sigortalıların hakkını korumadığı için sigorta yaptırmam.	250	3	0,96941
Kişisel bilgilerimin sigorta şirketleri tarafından korunmayacağımı düşünürüm	250	3,044	1,03845
Geçerli	249		

Tablo 12’ de incelendiğinde bireylerin özel sigortadan bekledikleri güvenilirlik yönelik beklenti ve düşünceleri sigorta şirketlerinde güven duymadıkları için sigorta poliçesi satın almam değeri yüksek çıkmıştır. Bireylerin anket sorularında sigorta şirketlerinden tazminat alamıyacağımı bildiğim için sigorta yaptırmam değeri düşük çıkmıştır.

Tablo 13: Sigorta Şirketlerine Güven Duymadığım İçin Sigorta Poliçesi Satın Almam

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	9	3,6	3,6
	Katılmıyorum	61	24,2	27,9
	Kararsızım	102	40,5	68,5
	Katılıyorum	52	20,6	89,2
	Kesinlikle Katılıyorum	27	10,7	100
	Toplam	251	99,6	100
Geçersiz	1	0,4		
Toplam	252	100		

Bireylerin sigorta şirketlerine güven duymadıkları ve sigorta şirketlerinden tazminat alamıyacaklarını bildikleri için sigorta yapmayı düşünmüyorlar. Buna yönelik sorulan 5' li likert sorularında bireylerin çoğu kararsız olmak ile birlikte geneli olumsuz düşünmektedir. Bireyler sigorta şirketine güven duymadıkları için sigorta poliçesi satın almayı düşünmüyorlar.

Tablo 14: Finansal Durum

	N	Mean	Std. Sapma
Sigorta poliçesi satın alırken tek dikkat ettiğim poliçe fiyatıdır.	250	3,072	1,15939
Poliçe fiyatları yüksek olduğu için sigorta yaptırmam.	246	2,6789	0,97652
Sigortaya ayıracak bütçem olmadığı için sigorta yaptırmam.	248	2,746	1,02794
Benim için sigorta teminatının kapsamı değil sigortanın fiyatı önemlidir.	248	2,6532	1,00238
Geçerli	244		

Tablo 14' te incelendiğinde bireylerin özel sigortadan bekledikleri finansal duruma yönelik düşünce ve beklentileri sigorta poliçesi satın alırken poliçe fiyatına dikkat ettikleri değer en yüksek çıkmış, bireyler sigortanın teminatın kapsamı değil sigortanın fiyatı önemlidir değer düşük çıkmıştır.

Tablo 15: Sigorta Poliçesi Satın Alırken Tek Dikkat Ettiğim Poliçe Fiyatıdır

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	10	4	4	4
	Katılmıyorum	97	38,5	38,8	42,8
	Kararsızım	40	15,9	16	58,8
	Katılıyorum	71	28,2	28,4	87,2
	Kesinlikle Katılıyorum	32	12,7	12,8	100
	Toplam	250	99,2	100	
Geçersiz		2	0,8		
Toplam		252	100		

Sigorta poliçesi satın alırken tek dikkat ettiğim poliçe fiyatı ile ilgili anket sorusuna verilen cevaplar bireyler genellikle katılmıyorum, katılıyorum ve kararsızım şıkları arasında kalmışlardır.

Tablo 16: Dini İnançlar

	N	Mean	Std. Sapma
İslami hassasiyetlerim sigortaya olan talebimi etkiler.	249	2,6908	1,21015
Sigorta şirketleri İslami esaslara göre çalışırsa sigorta yaptırabilirim	247	2,8138	1,23208
Sigortanın kumar olduğunu düşünürüm.	242	2,1612	1,08692
Geçerli	241		

Tablo 16’ da bireylerin özel sigorta ile ilgili beklentileri dini inançlar açısından değerlendirildiğinde sigorta şirketlerini islami esaslara göre çalışırsa sigorta yaptırabilirim değeri yüksek çıkmış, sigortanın kumar olduğunu düşünürüm değeri düşük çıkmıştır.

Tablo 17: Sigorta Şirketleri İslami Esaslara Göre Çalışırsa Sigorta Yaptırabilirim

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	41	16,3	16,5	16,5
	Katılmıyorum	83	32,9	33,3	49,8
	Kararsızım	63	25	25,3	75,1
	Katılıyorum	36	14,3	14,5	89,6
	Kesinlikle Katılıyorum	26	10,3	10,4	100
	Toplam	249	98,8	100	
Geçersiz		3	1,2		
Toplam		252	100		

5' li likert sorularına verilen cevaplara bakıldığında sigorta şirketleri islami esaslara göre çalışırsa sigorta yaptırabilirim diyenlerin sayısı 26' dır.

Tablo 18: Katılım Sigortacılık Sistemi

	N	Mean	Std. Sapma
Katılım Sigortacılık sistemi hakkında bilgi verilirse poliçe satın alabilirim.	249	3,0843	1,00247
Sigorta poliçesi satın alırken şirketin İslami esaslara göre çalıştığına dikkat ederim.	247	2,749	1,06006
Sigorta Acentem tavsiye ederse katılım sigorta poliçesi satın alabilirim.	249	2,9398	1,06653
Sigorta prim iadesi sigorta poliçesi satın almamı etkiler.	249	3,5542	1,17693
Katılım sigortacılık sistemi sigorta yatırmamı olumlu etkiler.	248	3,0081	1,02199
Geçerli	242		

Tablo 18' de incelendiğinde özel sigorta ile ilgili düşünce ve beklentileri bireyler genellikle sigorta prim iadesi sigorta poliçesi satın almamı etkiler değeri yüksek çıkmış, sigorta şirketinin islami esaslara göre çalışmasına dikkat ederim değeri düşük çıkmıştır.

Tablo 19: Sigorta Prim İadesi Sigorta Poliçesi Satın Almamı Etkiler

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	15	6	6	6
	Katılmıyorum	37	14,7	14,9	20,9
	Kararsızım	51	20,2	20,5	41,4
	Katılıyorum	87	34,5	34,9	76,3
	Kesinlikle Katılıyorum	59	23,4	23,7	100
	Toplam	249	98,8	100	
Geçersiz		3	1,2		
Toplam		252	100		

Sigorta prim iadesi sigorta poliçesi satın almamı etkiler anket sorusuna cevap veren bireylerin sayısı 59' dur.

3.1.7.4. Değişkenlere Ait “T” Ve “Anova” Testi Bulguları

Bu başlık altında bireylerin özel sigortaya bakış açıları arasında algılanan hizmet kalitesi, güvenilirlik, finansal etmenler, dini inançlar ve katılım sigortacılık sistemi ilişkin t-testi ve ANOVA testi bulgularına yer verilmektedir.

3.1.7.4.1. Değişkenlere Ait T- testi Sonuçları

3.1.7.4.1.1. Algılanan Hizmet Kalitesi Faydanın T-testine ilişkin Bulgular

Katılımcıların demografik özellikleri ile bireylerin özel sigortaya bakış açıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

H0: Bireylerin özel sigortaya bakış açıları cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H1: Bireylerin özel sigortaya bakış açıları cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Bireylerin algılanan hizmet kalitesinin cinsiyetlere ve medeni durumlarına göre farklılık gösterip göstermediği t-t testi aracılığıyla incelenmiştir.

Tablo 20: Algılanan Hizmet Kalitesi Faydanın Cinsiyete ilişkin T-testi Sonuçları

	Cinsiyeti	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Algılanan Hizmet Kalitesi	Kadın	89	3,9371	0,63002	0,06678
	Erkek	162	3,8751	0,74353	0,05842

Algılanan hizmet kalitesinin cinsiyetlere göre farklılık gösterip göstermediği aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Independent Samples Test

		Levene Testi		t-test for Equality of Means							
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference		
										Lower	Upper
Algılanan Hizmet Kalitesi	Eşit Varyans	3,896	0,05	0,666	249	0,506	0,06198	0,09309	-0,12136	0,24531	
	Eşit Olmayan Varyans			0,698	207,72	0,486	0,06198	0,08873	-0,11295	0,2369	

Bağımsız gruplar arasında varyansın eşit olup olmamasına göre farklılık göstereceğinden t- testin değerleri incelenmeden grupların varyanslarının test edilmesi gerekir. Grupların varyanslarının eşit olup olmadığı Levene Testi ile yapılmıştır.

Tabloda levene testine bakıldığında $F=3,896$ ($p>0,05$) için varyansların eşit olduğu görülmüştür. Tabloda ilk satırdaki değerler dikkate alınmıştır. Bu tabloya göre ($t=0,666$, $p>0,05$) algılanan hizmet kalitesi cinsiyetlere göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.

Tablo 21: Algılanan Hizmet Kalitesi Faydanın Medeni Duruma İlişkin T- testi sonuçları

	Medeni Hali	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Algılanan Hizmet Kalitesi	Evli	168	3,948	0,70668	0,05452
	Bekar	83	3,795	0,69371	0,07614

Bireylerin algılanan hizmet kalitesinin medeni durumlarına göre farklılık gösterip göstermediği t-t testi aracılığıyla incelenmiştir.

Independent Samples Test

		Levene Testi		t-test for Equality of Means							
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference		
										Lower	Upper
Algılanan Hizmet Kalitesi	Eşit Varyans	0,024	0,877	1,622	249	0,106	0,15284	0,09424	-0,03278	0,33845	
	Eşit Olmayan Varyans			1,632	166,187	0,105	0,15284	0,09365	-0,03206	0,33774	

Bağımsız gruplar arasında varyansın eşit olup olmamasına göre farklılık göstereceğinden t-t testin değerleri incelenmeden grupların varyanslarının test edilmesi gerekir. Grupların varyanslarının eşit olup olmadığı Levene Testi ile yapılmıştır.

Tabloda levene testine bakıldığında $F=0,024$ ($p<0,05$) için varyansların eşit olduğu görülmüştür. Tabloda ilk satırdaki değerler dikkate alınmıştır. Bu tabloya göre ($t=1,622$, $p>0,05$) algılanan hizmet kalitesi medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.

3.1.7.4.1.2. Güvenilirlik Faydanın T-testine ilişkin Bulgular

Katılımcıların demografik özellikleri ile bireylerin özel sigortaya bakış açıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

H0: Bireylerin özel sigortaya bakış açıları cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H1: Bireylerin özel sigortaya bakış açıları cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 22: Güvenilirlik Faydanın Cinsiyetlere ilişkin T-testi Sonuçları

Cinsiyeti		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Güvenilirlik	Kadın	89	3	0,67945	0,07202
	Erkek	162	3,017	0,74513	0,05854

Güvenilirlik faydanın cinsiyetlere göre farklılık gösterip göstermediği aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Independent Samples Test										
Levene Testi				t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower		Upper
Güvenilirlik	Eşit Varyans	0,034	0,855	-0,178	249	0,859	-0,01698	0,09534	-0,20475	0,1708
	Eşit Olmayan Varyans			-0,183	195,95	0,855	-0,01698	0,09281	-0,20002	0,16607

Tabloda levene testine bakıldığında $F=0,034$ ($p<0,05$) için varyansların eşit olmadığı görülmüştür. Tabloda ilk satırdaki değerler dikkate alınmıştır. Bu tabloya göre ($t=-0,178$, $p<0,05$) güvenilirlik cinsiyetlere göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür.

Tablo 23: Güvenilirlik Faydanın Medeni Durumuna İlişkin T-testi Sonuçları

Medeni Hali		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Güvenilirlik	Evli	168	2,9241	0,7299	0,05631
	Bekar	83	3,1867	0,67382	0,07396

Güvenilirlik faydanın medeni durumuna göre farklılık gösterip göstermediği aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Independent Samples Test

		Levene Testi		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper	
Güvenilirlik	Eşit Varyans	0,141	0,707	-2,75	249	0,006	-0,26264	0,09552	-0,45076	-0,07452
	Eşit Olmayan Varyans			-2,825	175,646	0,005	-0,26264	0,09296	-0,4461	-0,07918

Tabloda levene testine bakıldığında $F=0,141$ ($p>0,05$) için varyansların eşit olduğu görülmüştür. Tabloda ilk satırdaki değerler dikkate alınmıştır. Bu tabloya göre ($t=-2,750$, $p<0,05$) güvenilirlik medeni duruma göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür.

3.1.7.4.1.3. Finansal Etmenlere İlişkin T-testi Sonuçları

Katılımcıların demografik özellikleri ile bireylerin özel sigortaya bakış açıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

H0: Bireylerin özel sigortaya bakış açıları cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H1: Bireylerin özel sigortaya bakış açıları cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 24: Finansal Etmenler Cinsiyetlere ilişkin T-testi Sonuçları

Cinsiyeti		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Finansal Etmenler	Kadın	88	2,8362	0,72268	0,07704
	Erkek	162	2,7613	0,77806	0,06113

Finansal Etmenler cinsiyetlere göre farklılık gösterip göstermediği aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Independent Samples Test

		Levene Testi		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper	
Finansal Etmenler	Eşit Varyans	0,261	0,61	0,745	248	0,457	0,07486	0,10052	-0,12313	0,27284
	Eşit Olmayan Varyans			0,761	190,286	0,447	0,07486	0,09834	-0,11913	0,26884

Tabloda levene testine bakıldığında $F=0,261$ ($p>0,05$) için varyansların eşit olduğu görülmüştür. Tabloda ilk satırdaki değerler dikkate alınmıştır. Bu tabloya göre ($t=0,745$, $p>0,05$) finansal etmenler cinsiyetlere göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.

Tablo 25: Finansal Etmenler Medeni Duruma ilişkin T-testi Sonuçları

Medeni Hali		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Finansal Etmenler	Evli	167	2,7455	0,75723	0,0586
	Bekar	83	2,8725	0,75824	0,08323

Finansal Etmenler medeni durumuna göre farklılık gösterip göstermediği aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Independent Samples Test

		Levene Testi		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper	
Finansal Etmenler	Eşit Varyans	0,358	0,55	-1,248	248	0,213	-0,12698	0,10174	-0,32737	0,0734
	Eşit Olmayan Varyans			-1,248	163,586	0,214	-0,12698	0,10179	-0,32796	0,074

Tabloda levene testine bakıldığında $F=0,358$ ($p>0,05$) için varyansların eşit olduğu görülmüştür. Tabloda ilk satırdaki değerler dikkate alınmıştır. Bu tabloya göre ($t=-1,248$, $p<0,05$) finansal etmenler medeni duruma göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür.

3.1.7.4.1.4. Dini İnançlar ilişkin T-testi Sonuçları

Katılımcıların demografik özellikleri ile bireylerin özel sigortaya bakış açıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

H0: Bireylerin özel sigortaya bakış açıları cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H1: Bireylerin özel sigortaya bakış açıları cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 26: Dini İnançlar Cinsiyetlere ilişkin T-testi Sonuçları

Cinsiyeti		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Dini İnançlar	Kadın	87	2,523	0,69242	0,07423
	Erkek	162	2,5833	1,1356	0,08922

Dini İnançlar faydanın cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Independent Samples Test

		Levene Testi		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper	
Dini İnançlar	Eşit Varyans	31,024	0	-0,452	247	0,651	-0,06034	0,13342	-0,32312	0,20243
	Eşit olmayan Varyans			-0,52	243,028	0,604	-0,06034	0,11607	-0,28897	0,16828

Tabloda levene testine bakıldığında $F=31,024$ ($p>0,05$) için varyansların eşit olduğu görülmüştür. Tabloda ilk satırdaki değerler dikkate alınmıştır. Bu tabloya göre ($t=-0,452$, $p<0,05$) dini inançlar cinsiyetlere göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür.

Tablo 27: Dini İnançlar Medeni Duruma ilişkin T-testi Sonuçları

		Medeni Hali	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Dini İnançlar	Evli		167	2,5409	1,0893	0,08429
	Bekar		82	2,6057	0,80017	0,08836

Dini inançlar faydanın medeni durumuna göre farklılık gösterip göstermediği aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Independent Samples Test

		Levene Testi		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper	
Dini İnançlar	Eşit Varyans	19,661	0	-0,479	247	0,633	-0,06477	0,13534	-0,33135	0,2018
	Eşit Olmayan Varyans			-0,53	210,454	0,596	-0,06477	0,12212	-0,30551	0,17596

Tabloda levene testine bakıldığında $F=19,661$ ($p>0,05$) için varyansların eşit olduğu görülmüştür. Tabloda ilk satırdaki değerler dikkate alınmıştır. Bu tabloya göre

($t=-0,479$, $p<0,05$) dini inançlar medeni duruma göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür.

3.1.7.4.1.5. Katılım Sigortacılık Sistemine ilişkin T-testi Sonuçları

Katılımcıların demografik özellikleri ile bireylerin özel sigortaya bakış açıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

H0: Bireylerin özel sigortaya bakış açıları cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

H1: Bireylerin özel sigortaya bakış açıları cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tablo 28: Katılım Sigortacılık Sistemi Cinsiyetlere ilişkin T-testi Sonuçları

Cinsiyeti		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Katılım Sigortacılık Sistemi	Kadın	88	3,1903	0,5731	0,06109
	Erkek	162	3,0056	0,88656	0,06965

Katılım sigortacılık sisteminin faydanın cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Independent Samples Test

		Levene Testi		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper	
Katılım Sigortacılık Sistemi	Eşit Varyans	11,415	0,001	1,764	248	0,079	0,18479	0,10473	-0,02149	0,39106
	Eşit Olmayan Varyans			1,994	240,55	0,047	0,18479	0,09265	0,00228	0,36729

Tabloda levene testine bakıldığında $F=11,415$ ($p<0,05$) için varyansların eşit olmadığı görülmüştür. Tabloda ilk satırdaki değerler dikkate alınmıştır. Bu tabloya göre ($t=1,764$ $p>0,05$) katılım sigortacılık sistemi cinsiyetlere göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür.

Tablo 29: Katılım Sigortacılık Sistemini Medeni Duruma ilişkin T-testi Sonuçları

Medeni Hali		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Katılım Sigortacılık Sistemi	Evli	167	2,9943	0,83467	0,06459
	Bekar	83	3,2241	0,68514	0,0752

Katılım sigortacılık sistemi faydanın medeni durumuna göre farklılık gösterip göstermediği aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Independent Samples Test

		Levene Testi		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Katılım Sigortacılık Sistemi	Eşit Varyans	1,999	0,159	-2,17	248	0,031	-0,22979	0,10588	-0,43832	-0,02125
	Eşit Olmayan Varyans			-2,318	195,139	0,021	-0,22979	0,09913	-0,42529	-0,03428

Tabloda levene testine bakıldığında $F=1,999$ ($p<0,05$) için varyansların eşit olmadığı görülmüştür. Tabloda ilk satırdaki değerler dikkate alınmıştır. Bu tabloya göre ($t=-2,170$, $p<0,05$) katılım sigortacılık medeni durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür.

3.1.7.4.2. Değişkenlere Ait ANOVA Testine İlişkin Sonuçlar

3.1.7.4.2.1. Algılanan Hizmet Kalitesinin ANOVA Testine İlişkin Bulgular

Tablo 30: Algılanan Hizmet Kalitesinin Aylık Durumuna İlişkin ANOVA Testine İlişkin Bulgular

	Boyut	Aylık Durumu	N	X	SS	F	P	Anlamlı Fark
Algılanan Hizmet Kalitesi		0-3.000 TL	10	3,3033	1,02637	3,407	0,01	0-3.000 TL < 10.001 TL ve üzeri
		3.001-5.000 TL	63	3,8238	0,74798			
		5.001-8.000 TL	146	3,9103	0,68591			
		8.001-10.000 TL	27	4,1852	0,41431			
		10.001 TL ve üzeri	3	4,2778	0,58531			
		Toplam		249	3,8983	0,70739		

Aylık gelir durumuna göre algılanan hizmet kalitesi karşılaştırıldığında en yüksek oran 10.001 TL ve üzeri ($X=4,2778$) gelir durumunda olduğu görülmektedir. En düşük oran ise 0-3.000 TL ($X=3,3033$) aylık durumunda çıkmaktadır. Bireylerin algılanan hizmet kalitesi anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla parametrik bir test olan varyans analizi kullanılmıştır. Uygulanan testin sonucunda $p=0,010$ çıkmış bu durumda p değerinin $p<0,05$ olduğu için karşılaştırma sonucu anlamlı bir farklılık bulunduğu görülmüştür. 0-3.000 TL ile 10.001 TL ve üzeri arasında anlamlı bir sonuç vardır.

3.1.7.4.2.2. Katılım Sigortacılık Sistemine İlişkin ANOVA Testine İlişkin Bulgular

Tablo 31: Katılım Sigortacılık Sisteminin Eğitim Durumuna İlişkin ANOVA Testine İlişkin Bulgular

	Boyut	Eğitim Durumu	N	X	SS	F	P	Anlamlı Fark
Katılım Sigortacılık Sistemi		Ortaokul	2	2,9	0,14142	0,535	0,71	Ortaokul<Lise
		Lise	17	3,3353	0,69726			
		Üniversite	85	3,0371	0,62379			
		Lisansüstü	144	3,0611	0,89756			
		Diğer	2	3,1	0,14142			
		Toplam		250	3,0706	0,79422		

Eğitim durumu seviyelerine göre katılım sigortacılık sistemi karşılaştırıldığında en yüksek oran lise eğitim durumunda ($X=3,3353$) olduğu görülmektedir. En düşük oran ise ortaokul ($X=2,9000$) eğitim grubunda olduğu çıkmaktadır. Bireylerin katılım

sigortacılık ile ilgili anlayışlarını anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla parametrik bir test olan varyans analizi kullanılmıştır. Test sonucunda p'nin değeri 0,710 çıkmış yani $p > 0,05$ ten olduğu için karşılaştırma sonucunda anlamlı bir farklılaşma bulunmadığı görülmüştür.

3.1.7.4.2.3. Güvenilirlik Faydasının ANOVA Testine İlişkin Bulgular

Tablo 32: Güvenilirlik Faydasının Cinsiyete İlişkin ANOVA Testine İlişkin Bulgular

	Boyut	Cinsiyet	N	X	SS	F	P	Anlamlı Fark
Güvenirlilik		Kadın	89	3	0,67945	0,32	0,859	
		Erkek	162	3,017	0,74513			Bayan<Erkek
		Toplam	251	3,011	0,7212			

Cinsiyete ilişkin güvenilirlik düzeyleri karşılaştırıldığında en yüksek oran erkek grubunda ($X=3,0170$) çıkmaktadır. Düşük oran ise bayan grubunda ($X=3,0000$) çıkmaktadır. Bireylerin güvenilirlik anlayışları anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla parametrik bir test olan varyans analizi kullanılmıştır. Bunun sonucunda p'nin değeri 0,859, ($p > 0,05$) çıkmıştır. Karşılaştırma sonucunda anlamlı bir fark bulunmadığı görülmüştür.

3.1.7.4.2.4. Finansal Etmenler İlişkin ANOVA Testine İlişkin Bulgular

Tablo 33: Finansal Etmenler Faydasının Medeni Durumuna İlişkin ANOVA Testine İlişkin Bulgular

	Boyut	Medeni Durum	N	X	SS	F	P	Anlamlı Fark
Finansal Etmenler		Evli	167	2,7455	0,75723	1,558	0,213	
		Bekar	83	2,8725	0,75824			Evli<Bekar
		Toplam	250	2,7877	0,75841			

Medeni duruma göre finansal etmenler karşılaştırıldığında en yüksek oran bekar grubunda ($X=2,8725$) çıkmıştır. En düşük oran ise bekar grubunda ($X=2,7455$) çıkmıştır. Bireylerin finansal etmenler anlayışının anlamlı bir farklılık olup olmadığını parametrik bir test olan varyans analizi kullanılmıştır. Bu sonucunda p'nin değeri 0,213 ($p > 0,05$)

çıkmiştir. İstatistiksel olarak karşılaştırıldığında evli ve bekarlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür.

3.8.KORELASYON ANALİZİ

Katılım sigortacılık sisteminin bireylerin sigorta eğilimlerine etkisi ve bireylerin özel sigortaya bakış açılarını etkileyen faktörleri ölçmek amacıyla algılanan hizmet kalitesi, güvenilirlik, finansal etmenler, dini inançlar ve katılım sigortacılık sistemleri arasındaki ilişkilere yönelik yapılan korelasyon analizine ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 34: Korelasyon Analizine İlişkin

	Algılanan Hizmet Kalitesi	Güvenilirlik	Finansal Etmenler	Dini İnançlar	Katılım Sigortacılık Sistemi
Algılanan Hizmet Kalitesi	1	-0,086	-,155*	0,089	,492**
Güvenilirlik		1	,206**	,176**	-0,011
Finansal Etmenler			1	,176**	0,007
Dini İnançlar				1	,550**
Katılım Sigortacılık Sistemi					1

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

-1 ile +1 arasında değer alır, korelasyon katsayısı (r) mutlak büyüklüğü, iki değişken arasında ilişki düzeyini gösterir; sayıların işareti pozitif veya negatif bir ilişki yönünde olduğunu göstermektedir. Korelasyon katsayısının yorumu şu şekilde yapılmaktadır (Kalaycı, 2006:116):

0,00 – 0,25 arasında ise çok zayıf bir ilişki,

0,26 – 0,49 arasında ise zayıf bir ilişki,

0,50 – 0,69 arasında ise orta seviyede bir ilişki,

0,70 – 0,89 arasında ise yüksek seviyelerde bir ilişki,

0,90 – 1,00 arasında ise çok yüksek seviyelerde bir ilişki mevcuttur.

Tablo 34’ te algılanan hizmet kalitesi, güvenilirlik, finansal etmenler, dini inançlar ve katılım sigortacılık sistemleri arasındaki ilişkilere bakıldığında pozitif yönde anlamlı orta düzeyde dini inançlar ile katılım sigortacılık sistemi arasında ($r= 0,550$; $p<0,01$) olduğu görülmektedir. Diğer taraftan algılanan hizmet kalitesi ve katılım sigortacılık sistemi arasındaki ilişkiye ($r=0,492$; $p<0,01$) bakıldığında pozitif yönde ve zayıf bir ilişki olduğu görülmektedir. Güvenilirlik ve finansal etmenler ($r=0,206$) ie güvenilirlik ve dini inançlar arasında ($r=0,176$) pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Finansal etmenler ve dini inançlar arasındaki ilişki ($r=0,176$) pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Tabloya bakıldığında algılanan hizmet kalitesi ve finansal etmenler arasında ($r=0,155$) negatif yönde ($p<0,05$) bir ilişki bulunmaktadır.

3.9.REGRESYON ANALİZİ

Regresyon analizi bir değişkenin başka bir değişkenin etkisinde olup olmadığının araştırdığımız durumlardır. Bağımlı değişken bir, bağımsız değişkenler birden fazla olabilir. Tek bağımsız değişken var ise basit doğrusal regresyon adı verilir. Birden fazla bağımsız değişken var ise çoklu doğrusal regresyon adı verilir.

3.9.1. Basit Doğrusal Regresyon

Tek bağımsız değişken ve tek bağımlı değişkenin var ise basit doğrusal regresyon adı verilir. Sigorta poliçesi satın almada finansal etmenlerin aylık gelir üzerinde etkisine ilişkin basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Aylık gelir bağımlı değişken ve finansal etmenler bağımsız değişken olarak ele alınmıştır.

Tablo 35: Finansal Etmenlerin Aylık Gelir Üzerinde Etkisine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
Sabit	3,14	0,175		17,91	0
1 Finansal Etmenler	-0,123	0,061	-0,128	-2,018	0,045

a. Dependent Variable: Aylık Gelir

Finansal etmenlere ait regresyon yükü -0,123 ve standartlaştırılmış regresyon yükü ise -0,128 olarak rapor edilmiştir. Modele girilen finansal etmenler değişkeninin yanı

sıra her modelde olduğu üzere sabit bir değerde rapor edilir. Sabit değer 3,14 olarak rapor edilmiştir. Bu tabloda finansal etmenler değişkenine ait değerinin -0,123 negatif yönde çıktığı görülmektedir. İki değer karşılaştırıldığında ($p>0.001$) sig= 0,045 çıktığı için iki değerde anlamlı bulunmamıştır.

3.9.2. Çoklu Doğrusal Regresyon

Çalışmamda katılım sigortacılığında, algılanan hizmet kalitesi, güvenilirlik ve katılım sigortacılık sistemi ile müşteri değerini açıklayabilmesi için regresyon analizi Tablo 36' da gösterilmektedir.

Tablo 36: Algılanan Hizmet Kalitesi, Güvenilirlik Ve Katılım Sigortacılık Sisteminin Medeni Durumuna İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
Sabit	1,121	0,213		5,261	0
Algılanan Hizmet Kalitesi	-0,137	0,047	-0,205	-2,901	0,004
1 Güvenilirlik	0,102	0,04	0,157	2,552	0,011
Katılım Sigortacılık Sistemi	0,142	0,042	0,239	3,399	0,001

a. Dependent Variable: Medeni Hali

Modelimde algılanan hizmet kalitesi, güvenilirlik ve katılım sigortacılık sisteminde çoklu regresyon analizi yapılmış ve bağımlı değişkenim medeni durum olarak belirlenmiştir. Güvenilirlik ve katılım sigortacılık sisteminin pozitif yönde anlamlı bir etkiye sahipken, algılanan hizmet kalitesi ise negatif yönde bir etkiye sahiptir.

SONUÇ

Günlük hayatımızda kişi, kurum ve kuruluşlar risklerle karşı karşıyadır. Bu riskleri ortadan kaldırmak için sigorta kavramı ortaya çıkmıştır. Sigorta, ileride meydana gelme ihtimali olan risklere karşı, aynı risk grubunun bir araya gelerek olası tehlikelerle meydana gelebilecek zararların karşılanması için yapılan sözleşmeler ve verilen primler karşılığında güvence altına alınmasıdır. Sigorta risk sonucunda ortaya çıkmıştır. Bireyler kaza, yangın, hırsızlık, ölüm ve doğal afetler sonucunda ortaya çıkabilecek zararları karşılamak amacıyla belli bir prim karşılığında sigorta hizmeti satın alma yoluna gitmişlerdir. Prim karşılığında alınan hizmet artık sigorta şirketin sorumluluğundadır.

Sigortacılık sektörü ülkelerin ekonomik kalkınmasına hizmet etmektedir. Gelişmiş ülkelerde sektör büyük bir paya sahiptir. Sigortacılık sektörü sürekli gelişme göstermesinden dolayı sektörde rekabet ortamı fazladır. Sigorta şirketleri topladıkları primlerle fon oluştururlar. Bu fonları tahvil, hisse senedi ve gayrimenkuller gibi yatırım araçlarına aktarmaları ülkelerin ekonomilerine önemli katkı sağlamaktadır. Sigorta sektörüne bakıldığında Türkiye' nin ekonomisi büyüyen ve artan nüfusuyla gelişmekte olan ülkeler arasında ciddi bir sigorta pazarına sahiptir. Türkiye' deki sigorta sektörü Avrupayla kıyaslandığında oldukça geride olduğumuz söylenebilir.

İslam dinin hukuk yönü olduğu gibi birde iktisadi yönü vardır. İslam ekonomisini Kuran ve Sünnet ilkelerine dayanarak hareket etmek yeterli olabilmektedir. İslam ekonomisi, islami değerler çerçevesinde iktisadi problemleri ele alan bir bilimdir. İslam ekonomisi denge unsurlarıyla değerlendirilir. Bunlar; evren dengesi, insan dengesi, toplum dengesidir.

İslam dininde faizin haram olması, belli bir kesimin tasarrufları ekonominin dışında tutması, tasarruflarını altın, döviz ve gayrimenkul gibi banka dışı yollara kaydırması yani üretime katkısı olmayan alanlara yöneltmişlerdir. Bireylerin taarruflarını ekonomik yatırımlara çekilmesi için faizsiz esasına dayalı finansal kurumlar açılmaya başlanmıştır. Burdaki amaç faziden uzak duran halkın elindeki tasarruflarını üretime, ekonomiye çekmektir. Finansal kuruların amacı tüm bankacılık faaliyetlerini gerçekleştirerek kar ve zarar esasına göre fon toplayıp ticaret, kiralama ve ortaklık gibi yöntemlerle fon kullandırma, bu işlemleri yaparken faizsizlik prensiplerine göre hareket etmektedir.

İslami olmayan sisteme karşı finansal kurumlar oluşturuldu bu süreç sonunda İslami bir sigorta kurulması amaçlandı, 1979 yılında Sudan’ da katılım sigortacılık faaliyetleri başlamış, ilerleyen yıllarda Suudi Arabistan ve birçok ülkede katılım sigortacılığının uygulanması için sistem kurulmuştur.

Katılım arapçada paylaşılan sorumluluk anlamına gelmektedir. Katılım (Tekafül) sigortacılığı, yardım usulüyle yapılan sigortalardır. Bireyler birleşerek içlerinde zarara uğrayan bireyler zararlarının karşılanması için yaptıkları yardımlaşmadır. Toplanan paralar yardım sandığında veya prim havuzunda birikir zarara uğrayan bireylere bu havuzdan yardım edilmektedir.

Katılım sigortacılığı Türkiye’ de katılım bankalarının gelişmesiyle olmuştur. İslami hassasiyeti olan bireylerin müşteri olduğu katılım bankalarından katılım sigorta poliçesi satın almaya başlamışlardır. Türkiye katılım sigorta sektöründe son altı yılın şirket sayılarına baktığımızda 2014 yılında hayat dışı branşlarda ve hayat branşlarında faaliyet gösteren şirket sayısı toplam dört iken ilerleyen yıllarda bu sayılar 2015 ve 2018 yılsonu toplam şirket sayısı sekiz olmuştur. 2019 Mayıs sonu şirket sayılarında baktığımızda hayat dışı branşlarda ve hayat branşlarında sigorta şirket sayıları artmış ve toplam sayı on dört olmuştur. Katılım sigorta 2014 yılsonu ve 2019 Mayıs ayı sonu itibarıyla baktığımızda brüt prim üretimleri artmıştır. Türkiye sigorta sektöründe katılım sigortacılık sektörünün payı yükselmektedir.

Modelimin test edilmesinde veriler anket uygulamasıyla toplanmıştır. Çorum ilinde Hitit Ünivertesini akademik ve idari olarak çalışan personeller arasında yapılmıştır. Bir aylık süre içerisinde toplam 252 bireye anket yapılmıştır. Veriler SPSS programıyla analiz edilmiştir. Faktör analizi, güvenilirlik analizi, gruplar arasında farklılık gösteren ANOVA ve T testi analizleri yapılmıştır. Değişkenler arasında korelasyon analiziyle belirlenmiş ve çoklu regresyon analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Ankete katılan 252 kişidir. Yaş ve aylık gelir gibi sorulara cevap veren 250 kişidir. Ankete katılan katılımcıların 163’ ü erkek, 89’ u bayanlardan oluşmaktadır. Katılımcıların çoğu evli ve 26-39 yaş aralığında, gelir durumları ise 5.001-8.000 tl arasındadır. Katılımcıların eğitim durumları ise lisansüstü çoğunluktadır.

Anket çalışmam faktör analizi Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği testi ve Barlett Küresellik testi yapılmıştır. KMO 0 ile 1 arasında değer alır. KMO

değerinin 0,50' den büyük olması gerekmektedir. Anket sorularında yöneltilen algılanan hizmet kalitesi, güvenilirlik, finansal etmenler, dini inançlar ve katılım sigortacılık sistemi gibi sorular birlikte faktör analizi yapıldığında örneklemin faktör analizi $0,80 \leq KMO \leq 0,70$ arasında 0,786 orta düzey olarak çıkmaktadır. Sosyal Bilimler alanında birçok güvenilirlik analizi tekniği kullanılmakta en çok kullanılan ise Cronbach Alpha yöntemidir. Bu yöntemde göre Cronbach Alpha değeri kabul görmesi için 0,70' ten büyük olması gerekir. Anketimin Cronbach Alpha katsayı 0,80 çıkmış ve ölçeğim oldukça güvenilirdir. Ölçeklerim tek tek güvenilirlik anazli yapıldığında güvenilirlik, finansal etmenler ve dini inançlar ölçeklerim $0,60 \leq \text{Cronbach Alpha} \leq 0,80$ arasında çıkmış ve ölçeklerim oldukça güvenilir. Algılanan hizmet kalitesi ve katılım sigortacılık sistemi $0,80 \leq \text{Cronbach Alpha} \leq 1,00$ arasında çıkmış ve ölçeklerim yüksek derecede güvenilir çıkmıştır.

Hizmet kalitesine yönelik bireylerin beklentileri hasar ödemelerinin zamanında yapılması kişilerin sigortaya olan talebini olumlu yönde etkilemektedir. Güvenirlik ile ilgili beklentileri ise sigorta şirketine güven duymadıkları için sigorta poliçesi satın almamaktadır. Finansal duruma yönelik yöneltilen sigorta poliçesi satın alırken poliçe fiyatına dikkat ediyor musunuz sorusuna bireyler sigortanın teminatı değil fiyatı önemlidir cevabını vermişlerdir. Dini açıdan değerlendirildiğinde ise sigorta şirketinin islami esaslara göre çalışması bireyin tercihini çok etkilememektedir.

Katılım sigortacılık sistemi hakkında bireylerin sigorta prim iadesi olması sigorta poliçesi satın almasını olumlu yönde etkilemektedir. Değişkenlere ait T-testi bulguları ise hizmet kalitesi cinsiyetlere ve medeni duruma göre farklılık göstermektedir. Katılım sigortacılık sisteminin faydanın cinsiyet ve medeni duruma ilişkin incelendiğinde anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür.

KAYNAKÇA

- Anadolu Hayat Emeklilik.* (2019). Şubat 06, 2019 tarihinde <https://www.anadoluhayat.com.tr/sikca-sorulan-sorular/sigorta/sigorta> adresinden alındı.
- Aslan, H. (2015). Türkiye’de Tekafül (İslami Sigorta) Uygulamaları: Problemler ve Çözüm Önerileri. *Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finansı Araştırmaları*, 93-117.
- Çekici, E. (2011). Doğal Afetler ve Türk Sigorta Sektörü Risk Transferi. *Öneri Dergisi*, 53-62.
- Çekici, M. E., & İnel, M. N. (2013). Türk Sigorta Sektörünün Direkt Prim Üretimlerinin Tahmin Teknikleri ile İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F.*, 140-141.
- Çidem, İ., & Ertaş, F. C. (2018). *Türkiye’de Katılım Sigortacılığı: Modeller Ve Branşlar*. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Çipil, M. (2013). *Risk Yönetimi ve Sigortacılık*. Ankara : Nobel Yayın.
- Demirci, S. (2018). Sigorta Kooperatifiçiliği: Türkiye Uygulaması. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi* , 396-398.
- Dilek, O. (2017, Ocak 22). *İlim ve Medeniyet*. Haziran 19, 2019 tarihinde <https://www.ilmvemedenyet.com>: <https://www.ilmvemedenyet.com/bir-islami-finans-enstrumani-tekaful.html> adresinden alındı.
- Dolu, A. M. (2014). Pay Senetleri,(Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Bahçeşehir üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Ekodialog.* (2019). Mayıs 15, 2019 tarihinde Ekodialog.com: <http://www.ekodialog.com/> adresinden alındı.
- Erkök, B. (2018). Katılım Sigortacılığında Reasürans (Retekafül) İşlemlerinin Geliştirilmesi. S. B. Yahyaoğlu, & Z. U. Özkara içinde, *Katılım Finans: Teorik ve Ampirik Çalışmalar* (s. 398-407). Ankara: Gazi Kitapevi.
- Eskicioğlu, O. (1999). İslam ve Ekonomi. İzmir: Anadolu Yayınları.
- Fiba Emeklilik.* (2020, Ocak 4). <https://www.fibaemeklilik.com.tr/>: <https://www.fibaemeklilik.com.tr/bireysel-emeklilik/yatirim-fonlari> adresinden alındı.

- Garanti Yatırım.* (2019). Haziran 13, 2019 tarihinde <https://www.garantiyatirim.com.tr:https://www.garantiyatirim.com.tr> adresinden alındı.
- Genç, Ö. (2002). Sigortacılık Sektörü ve Türkiye’de Sigorta Sektörünün Fon Yaratma Kapasitesi. *TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş.* Ankara.
- Halksigorta.* (2019). Haziran 17, 2019 tarihinde [http:// www. halksigorta.org: http://www.halksigorta.org/tr-tr/urunlerimiz.aspx](http://www.halksigorta.org:http://www.halksigorta.org/tr-tr/urunlerimiz.aspx) adresinden alındı.
- İlhan, M. (2019, Mayıs 4). *Sigorta Dijital.* Haziran 18, 2019 tarihinde [https://sigortadijital.com: https://sigortadijital.com/faizsiz-sigorta-ile-geleneksel-sigorta-arasindaki-farklar-nedir/](https://sigortadijital.com:https://sigortadijital.com/faizsiz-sigorta-ile-geleneksel-sigorta-arasindaki-farklar-nedir/) adresinden alındı.
- Kahyaoğlu, S. B., & Özkara, Z. U. (2018). *Katılım Finans: Teorik ve Ampirik Çalışmalar.* Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaca, A. İ. (1994). *Sigortacılık ve Sigorta Şirketleri.* İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Katılım Emeklilik.* (2019, Haziran 10). Haziran 12, 2019 tarihinde [http://www.katilimemeklilik.com.tr: http://www.katilimemeklilik.com.tr/katilim-sigortaciligi/sirket-uygulamaları/katilim-reasuransı/](http://www.katilimemeklilik.com.tr:http://www.katilimemeklilik.com.tr/katilim-sigortaciligi/sirket-uygulamaları/katilim-reasuransı/) adresinden alındı.
- Katılım Emeklilik.* (2019 , Haziran 19). Haziran 19, 2019 tarihinde [http://www.katilimemeklilik.com.tr: http://www.katilimemeklilik.com.tr/bes/](http://www.katilimemeklilik.com.tr:http://www.katilimemeklilik.com.tr/bes/) adresinden alındı.
- Katılım Emeklilik.* (2020, Ocak 4). [https://www.katilimemeklilik.com.tr: https://www.katilimemeklilik.com.tr/bireysel-emeklilik/bireysel-emeklilik-sistemi-hakkında/faizsiz-bireysel-emeklilik-sistemi-nedir/](https://www.katilimemeklilik.com.tr:https://www.katilimemeklilik.com.tr/bireysel-emeklilik/bireysel-emeklilik-sistemi-hakkında/faizsiz-bireysel-emeklilik-sistemi-nedir/) adresinden alındı.
- Kaya, F. (2014). *Sigortacılık.* İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Kpmg.* (2020, Ocak 5). [kpmg.com.tr: https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/tr/pdf/2020/01/sektorel-bakis-2020-sigortacilik.pdf](https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/tr/pdf/2020/01/sektorel-bakis-2020-sigortacilik.pdf) adresinden alındı.
- Kt Portfoy.* (2019). Haziran 13, 2019 tarihinde [https://www.ktportfoy.com.tr: https://www.ktportfoy.com.tr/yatirimci-kilavuzu/yatirim-fonlari/yatirim-fonu-nedir.18.aspx](https://www.ktportfoy.com.tr:https://www.ktportfoy.com.tr/yatirimci-kilavuzu/yatirim-fonlari/yatirim-fonu-nedir.18.aspx) adresinden alındı.
- Kwon, W. J. (2007). Islamic principle and takaful insurance: re-evaluation. *Journal of Insurance Regulation*, 53-81.
- Laçınbala, Y., & Ünsal, H. (2019). Katılım Sigortacılığında (Tekafülde) Pencere Sisteminin Değerlendirilmesi. *Sosyoekonomi*, 184-185.

- Maysami, R. C., & Kwon, W. J. (1999). An Analysis of Islamic Takaful Insurance – A Cooperative Insurance Mechanism. *Journal of Insurance Regulation*, 109-132.
- Mosaid, F. E., & Boutti, R. (2014). Sukuk and Bond Performance in Malaysia. *International Journal of Ecnomics Finance*, 226-227.
- Mücahitöglü, N. (2015). Türkiye’de Katılım Bankalarının Finansal Kiralamadaki Yeri, Diğer Finansal Kiralama Şirketleriyle Karşılaştırılması Ve Sektörde Sukuk Uygulaması Beklentileri.
- Nakipğlu, A., & Levent, M. (2018). İslam Ekonomisinin Özellikleri ve İlkeleri. *Route Eğitim ve Sosyal Bilimler*, 103.
- Neova. (2019, Ekim 12). Haziran 17, 2019 tarihinde <https://www.neova.com.tr:https://www.neova.com.tr/hakkimizda/katilim-sigortaciligi> adresinden alındı.
- Neova. (2019, Haziran 19). Haziran 19, 2019 tarihinde <https://www.neova.com.tr:https://www.neova.com.tr/hakkimizda/katilim-sigortaciligi> adresinden alındı.
- Nomer, C., & Yunak, H. (1998). *Reasürans*. İstanbul: Cayma Matbacılık.
- Nomer, C., & Yunak, H. (2000). Sigortanın Genel Prensipleri. *Milli Reasürans T.A.Ş.*
- Noor, A. M., & Abd, M. A. (2016). Cooperative Takaful for Non-Banking Financial Institutions: Islamization of SOCSO in the case of Malaysia. *Intellectual Discourse, Special Issue*, 459-476.
- Öner, M. H. (2018). Katılım Sigortacılığı Yönetmeliği Perspektifinde İslami Sigortacılığın Gelişimi. *Journal Of Emerging Economies And Policy*, 67-69.
- Özkaya, T. (2019, Mart 10). <http://turanozkaya.blogspot.com>. Mart 10, 2019 tarihinde <http://turanozkaya.blogspot.com/2018/10/sigortaclkta-halefiyet-ilkesi.html> adresinden alındı.
- Özüdoğru, H. (2017). Katılım sigortacılığı ve Türkiye’deki durumu. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 1-16.
- Özüdoğru, H. (2017). Türkiye Sigortacılık Sektörünün Değerlendirilmesi. *Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi (BAFAD)*, 38-39.
- Özyalçın, Z. C. (2017). Türk Sigorta Sektörünün Gelecek Perspektifi: Sorunsuz Çözüm Önerileri Üzerine Bir Araştırma.
- Resmi Gazete. (2017). Haziran 17, 2019 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr: http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/08/20070824-1.htm> adresinden alındı.

- Resmi Gazete.* (2019, Aralık 20). Haziran 18, 2019 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr:>
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/09/20170920-7.htm> adresinden alındı.
- Selçuk, M. (2014). Revaçta Olan Bir İslami Finansman. *III. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildirimler-3*, (s. 229-230). Sakarya.
- Sigortam.net.* (2019, Nisan 20). Mart 06, 2019 tarihinde <https://www.sigortam.net/kasko-sigortasi/arac-sigortasi-nedir> adresinden alındı.
- SPK.* (2019, Aralık 5). Haziran 13, 2019 tarihinde [http://www.spk.gov.tr/:](http://www.spk.gov.tr:)
<http://www.spk.gov.tr/Sayfa/AltSayfa/253> adresinden alındı.
- Sungur, Y. (2015). Kooperatif Sigortacılığının, Sigortacılık Kanunu İle Vergi Kanunları Açısından Değerlendirilmesi Ve Faaliyetlerinin Sigortacılık Tek Düzen Hesap Planı Çerçevesinde Muhasebeleştirilmesi (Yüksek Lisans), İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Sümer, G., & Polat, Y. (2016). Dünyada Tarım Sigortaları Uygulamaları ve TARSİM. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 236-263.
- Sürer, T. T., & Akpınar, Ö. (2018). *Türkiye' de Sigortacılık Sektöründe Tekafül Sigortaları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şener, H. Y., & Behdioğlu, S. (2013). Türkiye Sigorta Pazarının Gelişimindeki Ana Unsurların Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 523-534.
- T. C. Hazine ve Maliye Bakanlığı.* (2019, Şubat 05). [https://www.hmb.gov.tr/:](https://www.hmb.gov.tr:)
<https://www.hmb.gov.tr/haberler/sigortacilik-ve-bireysel-emeklilik-sektorleri-2018-yili-faaliyet-raporu> adresinden alındı.
- TDK.* (2019). Şubat 20, 2019 tarihinde Güncel Türkçe Sözlük:
<https://sozluk.gov.tr/?kelime=> adresinden alındı.
- Tekafül Sigorta.* (2011, Nisan 25). Haziran 10, 2019 tarihinde <http://www.tekafulsigorta.com:>
<http://www.tekafulsigorta.com/2011/04/retetekaful-nedir.html> adresinden alındı
- Teker, S., Karakurum, E., & Tav, O. (2008). Yatırım Fonlarının Risk Odaklı Performans Değerlemesi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 89-90.

- Ticaret Bakanlığı.* (2020). <https://ticaret.gov.tr/https://ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/bilgi-bankasi/kooperatifler-hakkinda/sigorta-kooperatifleri> adresinden alındı.
- TKBB.* (2017). Haziran 14, 2019 tarihinde http://www.tkbb.org.tr/http://www.tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/sermayepiyasalaruygulamalar_i.pdf adresinden alındı.
- TKBB.* (2019). Haziran 11, 2019 tarihinde http://www.tkbb.org.tr/http://www.tkbb.org.tr/Documents/Brosur/%C4%B0lk%20sayfa%20KATILIM_BANKACILIGI-2.pdf adresinden alındı.
- Türkiye Sigortalar Birliği.* (2019, Ocak 10). Türkiye Sigortalar Birliği: <https://www.tsb.org.tr/> adresinden alındı.
- Türkiye Sigortalar Birliği.* (2019, Ekim 25). Şubat 22, 2019 tarihinde <https://www.tsb.org.tr/turkiyede-sigortacilik.aspx?pageID=439> adresinden alındı.
- Türkiye Sigortalar Birliği.* (2020, Nisan 30). <https://www.tsb.org.tr/https://www.tsb.org.tr/hayat-ve-emeklilik-sirketleri.aspx?pageID=492> adresinden alındı.
- Ulusoy, A., & Ala, M. (2016). Türkiye' de Devlet Sukuku İhraçları ve İhtiyacı. 2. *Uluslararası Çin' den Adriyatik'e Sosyal Bilimler Kongresi*, (s. 342-343). Hatay.
- Uralca, G. (2012). Sigorta Faaliyetlerinin İşlevsel Açıdan Değerlendirilmesi ve Türk Sigorta Sektörünün Bu bağlamda Dünya Sigorta Şirketlerine Karşılaştırılması. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 127-128.
- Uralcan, Ş. (2011). Sigortanın Tanımı. Ş. Uralcan içinde, *Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi* (s. 21-22). İstanbul: Hiperling Yayınları.
- Uralcan, G. Ş. (2011). Sigortalabilir Riskler. g. Ş. Uralcan içinde, *Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi* (s. 25). İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Ustaoglu, D. (2014). Türkiye' de Katılım Bankacılığı Sektördeki Yeri ve Önemi, (Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Aydın.
- Wahab, A. R., Lewis, M. K., & Hassan, M. K. (2007). Islamic Takaful: Business Models, Shariah Concerns, and Proposed Solutions. *Thunderbird International Business Review*, 371-396.
- Yakar, S., Kandır, S. Y., & Önal, Y. B. (2013). Yeni Bir Finansman Aracı Olarak “Sukuk-Kira Sertifikası” ve Vergisel Boyutunun İncelenmesi. *Bankacılar* , 74/75.

- Yavuz, A., & Dikmen, S. (2015). Doğal Afetlerin Zararlarının Finansmanında Kullanılan Afet Öncesi Finansal Araçlar. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 312-312.
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2004). *Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay yayıncılık.
- Yıldırım, İ. (2014). ekafül (İslami) Sigortacılık Sisteminin Dünyadaki Gelişimi ve Türkiye’de Uygulanabilirliği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri* , 49-58.

EK. 1.

ANKET

1. Cinsiyeti
2. Medeni Hali
3. Yaş
4. Aylık Gelir
5. Eğitim Durumu
6. Bugüne kadar özel sigorta poliçesi satın aldınız mı?
7. Son 1 yılda aşağıdaki özel sigorta branşlarından hangi/hangilerini satın aldınız?
8. Özel sigorta poliçesi satın alma neden ve/veya nedenleriniz nelerdir?
9. Özel sigorta poliçesi satın almama neden ve/veya nedenleriniz nelerdir?
10. Gelecek yıl içerisinde özel sigorta poliçesi satın almayı düşünüyor musunuz?
Düşünüyorsanız, ne tür sigorta satın almayı planlıyorsunuz?
11. Otomatik Katımlı Bireysel Emeklilik Sistemine dâhil oldunuz mu? Dâhil olduysanız fon tercihiniz hangisidir?

Aşağıda yer alan sorulara uygun seçeneği işaretleyiniz.

- Kesinlikle Katılıyorum
- Katılıyorum
- Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kesinlikle Katılmıyorum

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
A. Algılanan Hizmet Kalitesi					
Sigorta şirketlerinin sunacağı ürün ve hizmet kalitesi sigortaya yönelimimi etkiler.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Sigorta dağıtım kanallarının yaygınlığı sigortaya olan talebimi etkiler.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)

Sigorta ürün çeşitliliği sigortaya olan eğilimimi etkiler.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Sigorta şirketlerinin hasar ödemelerini zamanında yapmaları sigortaya olan talebimi etkiler.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Sigorta şirketlerinin müşteri hizmetleri sigorta yaptırmamı etkiler.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Sigorta ile ilgili şikâyetlerimin zamanında çözüme kavuşturulması sigortaya olan eğilimimi etkiler.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
B. Güvenilirlik					
Sigorta şirketlerine güven duymadığım için sigorta poliçesi satın almam.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Sigorta şirketlerinden tazminat alamayacağımı bildiğim için sigorta yaptırmam.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Sigorta şirketleri sigortalıların hakkını korumadığı için sigorta yaptırmam.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Kişisel bilgilerimin sigorta şirketleri tarafından korunmayacağını düşünürüm.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
C. Finansal Etmenler					
Sigorta poliçesi satın alırken tek dikkat ettiğim poliçe fiyatıdır.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Poliçe fiyatları yüksek olduğu için sigorta yaptırmam.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Sigortaya ayıracak bütçem olmadığı için sigorta yaptırmam.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Benim için sigorta teminatının kapsamı değil sigortanın fiyatı önemlidir.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
D. Dini İnançlar					

İslami hassasiyetlerim sigortaya olan talebimi etkiler.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Sigorta şirketleri İslami esaslara göre çalışırsa sigorta yaptırabilirim.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Sigortanın kumar olduğunu düşünürüm.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
E. Katılım Sigortacılık Sistemi					
Katılım Sigortacılık sistemi hakkında bilgi verilirse poliçe satın alabilirim.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Sigorta poliçesi satın alırken şirketin İslami esaslara göre çalıştığına dikkat ederim.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Sigorta Acentem tavsiye ederse katılım sigorta poliçesi satın alabilirim.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Sigorta prim iadesi sigorta poliçesi satın almamı etkiler.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
Katılım sigortacılık sistemi sigorta yatırmamı olumlu etkiler.	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)

